

LOKAL HANDLINGSPLAN

Mäns våld mot kvinnor i nära relationer

Inledning

Handlingsplanen innehåller praktisk information och rutiner framtaget för och av anställda inom förvaltningen. Här finns anvisningar och råd om vad vi ska tänka på och göra ur kvinnans, barnens och mannens perspektiv med betoningen lagd på den del som rör kvinnan och barnen. Vidare finns information om både interna och externa stödåtgärder samt hänvisningar till andra myndigheter och instanser.

Alla anställda inom Hässelby - Vällingby stadsdelsförvaltning bör känna till att det finns en handlingsplan. Planen tas upp vid förvaltningens introduktion för nyanställda.

Vid de enheter inom socialtjänsten som handlägger ärenden gällande Mäns våld mot kvinnor ska handlingsplanen vara känd och tillgänglig för alla anställda.

Det är av stor vikt att kontinuerlig utbildning och fortbildning erbjuds inom området Mäns våld mot kvinnor.

Uppdrag och avgränsning

Uppdraget för den lokala handlingsplanen gäller våldsutsatta kvinnor och de barn som drabbas. Uppdraget gäller också kvinnor som utsätts för våld i samkönade relationer. Män som utsätts för våld i samkönade och i heterosexuella relationer utesluts inte från att omfattas av de åtgärder som beskrivs i handlingsplanen, utan förhoppningen är att dessa även ska komma dem tillgodo.

Handlingsplanen innehåller riktlinjer för bemötande, handlägningsrutiner och insatser för dessa kvinnor och barn. Planen innehåller även riktlinjer för bemötande och insatser för mannen som våldsutövare.

Definition

Det systematiska fysiska och psykiska våldet inom nära relationer, partnerrelaterat våld samt det sexuella våldet som sker inom eller utanför intima relationer är fokus för denna handlingsplan. Juridiskt inkluderas brotten: misshandel, olaga hot, grov kvinnofrids-kränkning, våldtäkt, sexuellt utnyttjande/tvång m.m.

Som bakgrund har vi använt oss av FN:s definition av genusrelaterat våld:

”Varje könsrelaterad våldshandling som resulterar i eller sannolikt kommer att resultera i fysisk, sexuell eller psykisk skada eller lidande för kvinnor, inklusive hot om sådana handlingar, tvång eller godtyckligt frihetsberövande, vare sig det sker offentligt eller privat”

Ovanstående definition används även i *Handlingsprogram för omhändertagande av våldsutsatta kvinnor, Stockholms läns landsting 2006*.

Grundsyn

En könsmaktsförståelse av samhällsproblemet mäns våld mot kvinnor är den grundsyn som präglar handlingsplanen. Vi väljer att använda begreppet **mäns våld mot kvinnor** för att betona vem som är våldsutövare och vem som är våldsutsatt.

”Mäns våld mot kvinnor måste tolkas i ett socialt och kulturellt sammanhang där män är överordnade kvinnor. Våldet är både ett uttryck för en könsmaktsordning och ett sätt att upprätthålla densamma. Mäns våld mot kvinnor måste förstås sammanhållet – utifrån den

diskriminering och de kränkningar som kvinnor utsätts för på alla områden i samhället. Olika våldsformer, våld utövat på skilda arenor och våld i olika relationer är således förbundna med varandra.

I kvinnors liv är våld en del av vardagen, där den egna utsattheten eller andra kvinnors utsatthet för våld, och rädslan för att utsättas för våld, ständigt är närvarande. Mäns våld mot kvinnor inskränker därför kvinnors handlingsutrymme på flera plan, varför frågan ytterst handlar om demokrati. En könsmaktsförståelse som grund för en politisk praktik synliggör därmed en mängd problem som annars förblir dolda. Därtill innebär denna förståelse att man tar fasta på problemets kärna - mäns överordning och kvinnors underordning. På så sätt kan politiken bli mer effektiv och handlingskraftig. Resurserna läggs på relevanta och permanenta åtgärder som synliggör våldet i stället för på marginella och tillfälliga insatser där fokus ligger någon annanstans". (SOU 2004:121 *Slag i luften*)

Omvärlden

Utvecklingen inom Stockholms län bör ses mot bakgrund av händelser i omvärlden. 1997 identifierade WHO våld som ett folkhälsoproblem och fokuserade på våld i nära relationer och sexuellt våld som högprioriterade områden. År 2002 kom WHO:s World Report on Violence and Health där det konstaterades att partnervåld sker i alla länder oavsett social, ekonomisk, religiös eller kulturell grupp. Vidare står det i rapporten att trots att partnervåld kan begås mot män och inom homosexuella relationer, gäller den övervägande delen mäns våld mot kvinnor.

I kvinnofridspropositionen, som är byggstenen för Kvinnofridsreformen, skrevs att internationellt har våld mot kvinnor "alltmer kommit att ses som en fråga som hänger samman med kvinnors möjligheter att åtnjuta de mänskliga rättigheterna och en fråga som även har starka kopplingar till jämställdhet mellan kvinnor och män".

FN:s medlemsländer som har antagit deklarationen om avskaffande av våld mot kvinnor (1993), har enats om:

"Att våld mot kvinnor är ett uttryck för historiskt ojämlika maktförhållanden mellan kvinnor och män, vilka har lett till mäns dominans över och diskriminering av kvinnor och förhindrat kvinnors fulla möjligheter till framsteg samt att våld mot kvinnor är en av de avgörande sociala mekanismer genom vilka kvinnor tvingas in i en underordnad ställning gentemot män".

FN's arbete började redan med Konventionen om avskaffandet av all slags diskriminering av kvinnor, den så kallade Kvinnokonventionen, som antogs av FN's generalförsamling år 1979.

Bakgrund

I propositionen Kvinnofrid 1997/1998:55 konstaterar regeringen att våld mot kvinnor måste angripas på bred front. Regeringen framhåller vikten av att problemen uppmärksammas på alla nivåer i kommunen och ges legitimitet hos politiker och arbetsledning. Regeringen har särskilt betonat vikten av att samverkansformer utvecklas och vidmakthålls mellan berörda organisationer i dessa frågor. I kommentarerna till propositionen föreslås att kommunerna utarbetar särskilda åtgärdsprogram för socialtjänstens handläggning av frågor som rör våld mot kvinnor och särskilt informerar om vilka resurser som finns tillgängliga för kvinnor. Socialtjänsten måste ha egen kompetens och handlingsberedskap och det är inte tillräckligt att det finns frivilliga insatser i kommunen.

För att handlingsprogrammen ska nå sitt syfte bör det framhållas att de ska vara tillgängliga för personal i samtliga enheter inom socialtjänsten.

Nationellt råd för kvinnofrid och kvinnofridsportalen

Regeringen inrättade under år 2000 ett "Nationellt råd för Kvinnofrid". Rådets uppgift var att fungera som ett rådgivande organ för frågor om våld mot kvinnor. Efter tre års arbete avslutade rådet sitt uppdrag med att överlämna ett antal "Råd för Kvinnofrid" till vice statsminister Margareta Winberg.

Kvinnofridsportalen är ett faktacentrum om våld mot kvinnor för dig som i din verksamhet möter kvinnorna, männen och barnen eller vill lära dig mer om problematiken. Ansvariga för Kvinnofridsportalen är sjutton statliga myndigheter. www.kvinnofridsportalen.se

Operation Kvinnofrid i Stockholms län

Operation Kvinnofrid är ett samverkansarbete mellan myndigheter och organisationer för att i samverkan öka medvetenheten och kunskapen om mäns våld mot kvinnor i nära relationer samt motverka våld mot kvinnor och barn. www.operationkvinnofrid.nu

Kommunalfullmäktiges mål för verksamheten 2006-2008

Ett av kommunfullmäktiges mål för verksamheten 2006-2008 är att fler utsatta kvinnor och barn ska nås av stadens insatser. Vi har valt att lyfta ut följande:

Särskilda satsningar för kvinnor

Våld mot kvinnor är ett uttryck för den manliga maktstrukturens förtryck av kvinnor.

Misshandlade kvinnors behov måste uppmärksammas. Kriscentrum för kvinnor är ett boende för kvinnor som utsatts för misshandel. Dygnsavgiften på Kriscentrum har sänkts under mandatperioden.

För att stärka skyddet för missbrukande misshandlade kvinnor ska akuta boendeplatser för dessa tas fram.

Ett växande problem är situationen för unga kvinnor i patriarkala familjer. I staden finns idag ett subventionerat boende för flickor i åldrarna 13-20 år som på grund av våld eller hot om våld från nära anhörig är i behov av skyddat boende. Dessutom startade staden under 2004 ett stöd- och rådgivningscenter för flickor/unga kvinnor med utländsk härkomst.

Stadens deltagande i Operation Kvinnofrid fortsätter. Stadens representanter ska arbeta för en myndighetssamverkan angående våldtagna kvinnor inom ramen för Operation Kvinnofrid. Handlingsprogrammet för Stockholms stads arbete inom Operation Kvinnofrid är under revidering och beräknas bli antaget under 2006. (Stockholms stads budget 2006 R VII SotN:3)

Barn i behov av stöd

I våldsutsatta familjer är barn särskilt utsatta. När en kvinna utsätts för våld i familjen drabbas barnen direkt eller indirekt. Barnens behov måste tillgodoses och insatserna göras utifrån ett barnperspektiv.

Fortsatta och fördjupade studier måste göras av såväl de öppna som slutna vårdformerna för att säkerställa att utsatta barn och ungdomar får de insatser som de är i behov.

Hösten 2005 startade Stockholms första Barncentrum där våldsutsatta barn kan möta alla involverade myndigheter på plats. Under 2006 ska Barncentrum utvecklas ytterligare så att alla våldsutsatta barn i Stockholms stad ska kunna tas emot. Barncentrum ska bestå av två delar – samordnade utredningar och kunskapsutveckling. Socialtjänstnämnden tillförs extra medel för denna satsning. (Stockholms stads budget 2006 R VII SotN:4)

Stockholms stads program för kvinnofrid 1999 – Nytt program kommer under 2006

För Stockholms del har arbetet med Operation kvinnofrid medfört att kommunfullmäktige år 1999 beslutade om att fastställa ett handlingsprogram för Stockholms stads arbete inom Operation Kvinnofrid. Kommunfullmäktige beslutade också att anmoda socialtjänstnämnden att tillsätta en ledningsgrupp för stadens arbete i enlighet med handlingsprogrammet.

Handlingsprogrammet har sin utgångspunkt i en rad olika mål:

- samverkan mellan myndigheter och frivilligorganisationer bedrivs på bästa möjliga sätt
- kompetensen inom berörda yrkesgrupper ska höjas
- barnens situation uppmärksammas
- utsatta kvinnor får den hjälp de behöver
- män som misshandlar ska genomgå behandlingsprogram
- verka för att en särskild mottagning för våldtagna kvinnor inrättas
- kvinnofridsperspektivet uppmärksammas i utformningen av den yttre miljön.

Handlingsprogrammet innehåller en genomförandeplan för att lyckas med stadens arbete för våldsutsatta kvinnor och barn. I genomförandeplanen fastslås bland annat:

- De lokala samverkansgrupperna inventeras och ges det stöd som behövs för att kunna fungera på ett bra sätt. Ordförandeskapet i samverkansgrupperna ska innehas av stadsdelsdirektören, eller den som han/hon utser, i berörd stadsdel.
- Samtliga socialsekreterare, förskolepersonal, fritidshemspersonal och elevvårdspersonal inom staden inbjuds att genomgå en utbildning om våld mot kvinnor och vad man som personal kan/bör göra för att hjälpa kvinnan respektive barnen.
- Stadens ledningsgrupp har till uppgift att följa genomförandet av handlingsprogrammet, men också uppmärksamma nya behov.
- Ökat samarbete med Stiftelsen Manscentrum för att finna vägar som får flera män att vilja genomgå behandling mot sin våldsamhet. Några personer vid varje stadsdelsförvaltning bör få särskild utbildning kring de våldsutövande männen.
- Mottagning för våldtagna kvinnor

Lokala handlingsplaner

Kvinnovåldskommissionen (SOU 1995:60) föreslog att kommunerna utarbetar särskilda åtgärdsprogram för socialtjänstens handläggning av frågor som rör våld mot kvinnor. Åtgärdsprogram och gemensamma strategier kan vara medel som främjar samsyn och ett enhetligt förhållningssätt hos olika handläggare/arbetsgrupper. Det övergripande syftet med ett handlingsprogram är att det ska verka som ledstjärna för myndighetens personal i handläggningen av ärenden.

Ett handlingsprogram bör ha sin utgångspunkt i den lokala verksamhetens resurser, erfarenheter och kompetens samt vara förankrad på ledningsnivå. Den måste uppdateras regelbundet och varje socialsekreterare måste ha kunskap om innehållet.

Personal inom socialtjänsten måste ha specifika kunskaper om problematiken kring våld mot kvinnor för att insatserna ska bli effektiva. Genom att höja kunskapsnivån blir de utsatta kvinnorna bättre uppmärksammade och får rätt hjälp.

Det är viktigt att framhålla att kompetensutveckling i frågan om våld mot kvinnor måste vara fortlöpande och kontinuerlig om kunskaperna ska kunna hållas aktuella. Utbildningar ska omfatta både kvinnans, barnens och männens situation.

Ny kunskap i kombination med den erfarenhet socialtjänsten bygger upp bidrar till att nya metoder kan utvecklas. Kunskapen bör finnas inom hela organisationen och på samtliga nivåer. Därför är det viktigt att utbildning erbjuds till alla personalgrupper som kommer i kontakt med kvinnor som utsatts för våld och barn som växer upp i våldsutsatta familjer.

Kommunens ansvar

Våren 1998 antog riksdagen regeringens proposition Kvinnofrid 1997/1998:55, ett omfattande åtgärdsprogram för att bekämpa våldet mot kvinnor. De centrala utgångspunkterna var en förbättrad lagstiftning, förebyggande insatser och ett bättre bemötande av utsatta kvinnor.

Dessa förebyggande insatser – och det bättre bemötande som man talar om – innebär i praktiken, att de personer som är anställda inom kommuner och landsting och som är de första som träffar på, eller uppmärksammar, våldet i nära relationer, måste utbildas och hitta fungerande samarbetsformer.

Socialstyrelsen har fått i uppdrag att leda socialtjänstens utvecklingsarbete i frågor som rör våld mot kvinnor.

Lagstiftning

Kommunens ansvar när det gäller sociala frågor regleras i Socialtjänstlagen (SoL) 2 kap.

1 § SoL Varje kommun svarar för socialtjänsten inom sitt område

2 § SoL Kommunen har det yttersta ansvaret för att de som vistas i kommunen får det stöd och den hjälp som de behöver. Detta ansvar innebär ingen inskränkning i det ansvar som vilar på andra huvudmän.

Denna lag är en ramlag, som dels innehåller tvingande regler för kommunerna, men också en rad uppgifter som kommunerna bör fullgöra. Dessa är dock beroende av beslut och resurser inom kommunen. Kommunerna har en hög bestämmanderätt kring egna angelägenheter. Staten, det vill säga riksdag och regering, med länsstyrelserna som förlängda armar i regionerna, fattar beslut och ger uppdrag åt statliga myndigheter, men också åt kommuner och landsting. Sedan är det kommunernas ansvar att besluta vilka frågor som ska prioriteras.

Kommunens ansvar för brottsoffer regleras i 5 kap SoL

5 kap. § 11 SoL Socialnämnden bör verka för att den som utsatts för brott och dennes anhöriga får stöd och hjälp. Socialnämnden bör härvid särskilt beakta att kvinnor som är eller har varit utsatta för våld eller andra övergrepp i hemmet kan vara i behov av stöd och hjälp för att förändra sin situation.

Våren 1998 antog riksdagen regeringens proposition Kvinnofrid 1997/1998:55, ett omfattande åtgärdsprogram för att bekämpa våldet mot kvinnor. De centrala utgångspunkterna var en förbättrad lagstiftning, förebyggande insatser och ett bättre bemötande av utsatta kvinnor. Bland annat tillkom den s.k. Kvinnofridsparagrafen

BrB 4 kap § 4 a Den som begår brottsliga gärningar enligt 3, 4, eller 6 kap. mot en närstående eller tidigare närstående person, döms, om var och en av gärningarna utgjort led i en upprepad kränkning av personens integritet och gärningarna varit ägnade att allvarligt skada personens självkänsla, för grov fridskränkning till fängelse, lägst sex månader och högst sex år. Har gärningar som anges i första stycket begåtts av en man mot en kvinna som han är eller har varit gift med eller som han bor eller har bott tillsammans med under äktenskapsliknande förhållanden, skall i stället dömas för **grov kvinnofridskränkning** till samma straff.

Lag (1999:845)

När det gäller barnen finns det flera paragrafer i Socialtjänstlagen att beakta:

1 kap. 2 § SoL När åtgärder rör barn ska det särskilt beaktas vad hänsynen till barnets bästa kräver. Med barn avses varje människa under 18 år.

3 kap. 5 § SoL Socialnämndens insatser för den enskilde ska utformas och genomföras tillsammans med honom eller henne och vid behov i samverkan med andra samhällsorgan och med organisationer och andra föreningar.

När en åtgärd rör ett barn ska barnets inställning så långt det är möjligt klarläggas. Hänsyn ska tas till barnets vilja med beaktande av dess ålder och mognad.

5 kap. 1 § 5:e st. SoL Socialnämnden ska i nära samarbete med hemmen sörja för att barn och ungdomar som riskerar att utvecklas ogynnsamt får det skydd och stöd som de behöver och, om hänsynen till den unges bästa motiverar det, vård och fostran utanför det egna hemmet.

Anmälningsskyldighet

14 kap.1§. SoL Anmälan om missförhållanden

Var och en som får kännedom om något som kan innebära att socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd bör anmäla detta till nämnden.

Myndigheter vars verksamhet berör barn och ungdom samt andra myndigheter inom hälso- och sjukvården och socialtjänsten är skyldiga att genast anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om något som kan innebära att socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd. Detta gäller även dem som är anställda hos sådana myndigheter. Sådan anmälningsskyldighet gäller också dem som är verksamma inom yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet som berör barn och ungdom eller annan yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet inom hälso- och sjukvården eller på socialtjänstens område. För familjerådgivning gäller istället vad som sägs i tredje stycket.

De som är verksamma inom familjerådgivning är skyldiga att genast anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om att ett barn utnyttjas sexuellt eller misshandlas i hemmet.

Myndigheter, befattningshavare och yrkesverksamma som anges i andra stycket är skyldiga att lämna socialnämnden alla uppgifter som kan vara av betydelse för utredning av ett barns behov av skydd.

”Skyldigheten att anmäla är absolut och ovillkorlig. Om något tyder på att ett barn kan vara i behov av hjälp eller stöd från socialnämnden ska anmälan göras. Misstankarna behöver inte vara bekräftade och anmälaren ska inte spekulera i orsakerna eller skuldfrågan. Om man tvekar att anmäla måste man tänka på vad konsekvenserna kan bli för barnet om man inte anmäler. Barn kan få allvarliga skador i sin utveckling och känna sig övergivna av hela vuxenvärlden när ingen vill se hur de har det och komma dem till undsättning i en svår situation”. (*Socialstyrelsen, När mamma blir slagen, artikel nr. 2005-131-9*)

”Anmälningsskyldigheten gäller oberoende av om den berörda myndigheten själv tänker vidta åtgärder och inte anser att det behövs ytterligare åtgärden inom socialtjänsten.”
(*SOU 1979/80:44 sid. 34*)

Enligt Föräldrabalken, 6 kap. 1 § har ett barn rätt till omvårdnad trygghet och en god fostran. Barn ska behandlas med aktning för sin person och egenart och får inte utsättas för kroppslig bestraffning eller annan kränkande behandling.

”Det finns situationer då föräldrarna inte förstår eller förmår ta sitt ansvar för sina barn fullt ut. När det gäller barn som är utsatta för att bevittna våld i familjen är frågan om barns skydd grundläggande. Socialtjänsten ska vara barnens yttersta skyddsnät när det gäller att se till att de får den vård och det skydd de behöver.

Socialtjänsten är i detta beroende av i vilken utsträckning den kan få uppgifter från myndigheter och befattningshavare som kommit i kontakt med barnet och hans eller hennes familj”. (*Socialstyrelsen: Anmälningsskyldighet om missförhållande som rör barn, 2004*)

Stärkt skydd för barn i särskilt utsatta situationer

Anmälningsskyldigheten i socialtjänstlagen till skydd för barn har utvidgats. I de lagar som reglerar verksamheter som regelbundet kommer i kontakt med barn har införts en gemensam skyldighet, att på socialtjänstens initiativ samverka kring barn och ungdomar som far illa.

I lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) finns en specialbestämmelse om att vad som är bäst för den unge ska vara avgörande vid alla beslut enligt lagen. Den unges

inställning ska klarläggas och hänsyn ska tas till den unges vilja med beaktande av hans eller hennes ålder och mognad. Socialnämnden ska under vissa förutsättningar överväga om det finns skäl att ansöka om överflyttning av vårdnaden för familjehemsplacerade barn.

En särskild straffskärpningsgrund finns i brottsbalken om brottet varit ägnat att skada tryggheten och tilliten hos ett barn i dess förhållande till en närstående person. Ytterligare brott som riktar sig mot den som är under 18 år läggs under allmänt åtal om vissa förutsättningar är uppfyllda.

FN:s konvention om barnets rättigheter

FN:s konvention om barnets rättigheter består av 54 artiklar. Det här är Barnkonventionen i en förkortad och lättläst version, alla artikelnummer tas inte upp i texten.

Artikel 1

Ett barn, det är varje människa under 18 år.

Artikel 2

Alla barn har samma rättigheter och lika värde. Ingen får diskrimineras.

Artikel 3

Barnets bästa ska alltid komma i första rummet.

Artikel 4

Konventionsstaterna ska sträva efter att till det yttersta av sina tillgängliga resurser söka förverkliga barnets sociala, ekonomiska och kulturella rättigheter. När resurserna inte räcker till bör man söka lösningar genom internationellt samarbete.

Artikel 6

Varje barn har rätt att överleva och att utvecklas.

Artikel 9

Barnet ska inte hållas åtskilt från sina föräldrar mot sin vilja, utom när det är för barnets bästa. Barn som inte bor med båda föräldrarna ska ha rätt att träffa båda två regelbundet.

Artikel 12-15

Barnet har rätt att uttrycka sin mening i alla frågor som berör det. När domstolar och myndigheter behandlar fall som rör barnet ska barnet höras och barnets intresse komma i första rummet. Barnets rätt till tankefrihet, samvetsfrihet och religionsfrihet ska respekteras.

Artikel 18

Båda föräldrarna har gemensamt det primära ansvaret för barnets uppfostran och utveckling. Barnet bästa ska för dem komma i första rummet.

Artikel 19

Barnet har rätt att skyddas mot fysiskt eller psykiskt våld och mot vanvård eller utnyttjande av föräldrar eller andra vårdnadshavare.

Artikel 20-21

Barnet, som berövats sin familjemiljö, ska ha rätt till alternativ omvårdnad. Vid adoption ska staterna säkerställa barnets bästa i enlighet med gällande lagar.

Artikel 28-29

Barnet har rätt till gratis grundskoleutbildning. Undervisningen bör förbereda barnet för livet, utveckla respekt för mänskliga rättigheter och fostra i en anda av förståelse, fred, tolerans och vänskap mellan folken.

Artikel 31

Barnet har rätt till lek, vila och fritid.

Barnet har rätt att skyddas mot ekonomiskt utnyttjande samt mot hårt arbete som skadar eller hindrar barnets skolgång och äventyrar barnets hälsa.

Artikel 34

Barnet har rätt att skyddas mot alla former av sexuella övergrepp och mot att utnyttjas i prostitution och pornografi.

Artikel 39

Barnet som blivit offer för vanvård, utnyttjande, försummelse, tortyr, väpnade konflikter eller annan omänsklig behandling har rätt till rehabilitering och social återanpassning.

Artikel 41

Rättigheterna i konventionen gäller inte om andra nationella lagar ger barnet större möjligheter att förverkliga rättigheterna.

Bakgrund för förståelse av våld i nära relationer

Att vara utsatt för våld

Våld mot kvinnor är ett brott, som all annan misshandel. Misshandel av kvinnor är ett allvarligt samhällsproblem. Våldet är ett hinder för den enskilda kvinnans rättstrygghet och därmed också ett hinder för den fortsatta utvecklingen mot jämställdhet mellan män och kvinnor. Nästan allt våld mot kvinnor sker i hemmet och utövas av män som kvinnorna bor, eller har bott, tillsammans med. Våldet förekommer i alla samhällsklasser och åldersgrupper. Våldet ska inte ses som ett relationsproblem. Kvinnan är inte medansvarig, även om misshandeln föranletts av gräl mellan kvinnan och mannen. Att gräla är ett relationsproblem, men att misshandla är ett brottsligt beteende, som mannen/våldsutövaren är ansvarig för.

Våld mot kvinnor kan inte förklaras på samma sätt som annan våldsbrottslighet och kan heller inte hanteras på samma sätt. Det måste angripas på bred front. Detta har gjorts i regeringens kvinnofridsproposition, som inneburit en satsning på lagstiftning och gemensamma krav till statliga myndigheter om förebyggande insatser, åtgärdsprogram och samverkan mellan myndigheter.

Våldets orsaker och konsekvenser

Mäns våld mot närstående kvinnor kan inte förklaras på något enkelt sätt. Det finns många teorier om våldets orsaker och mekanismer, som söker förklaringar hos individer, relationer, situationer och samhällsstruktur. Våldet kan se olika ut, men det är alltid de män som utövar våldet som är ansvariga för det.

”Mäns våld mot kvinnor måste tolkas i ett socialt och kulturellt sammanhang där män är överordnade kvinnor. Våldet är både ett uttryck för en könsmaktsordning och ett sätt att upprätthålla densamma. Mäns våld mot kvinnor måste förstås sammanhållet – utifrån den diskriminering och de kränkningar som kvinnor utsätts för på alla områden i samhället. Olika våldsformer, våldutövat på skilda arenor och våld i olika relationer är således förbundna med varandra” (SOU 2004:12. *Slag i luften, Betänkande av utredningen om kvinnofridsuppdraget 2004*)

Att utsättas för psykiskt, fysiskt och sexuellt våld av en närstående person leder alltid till medicinska och sociala konsekvenser och ger psykologiska men. Kvinnor som blir utsatta för våld kan ha svårt att känna tillit till människor som vill hjälpa henne, vilket gör att hon inte förmår berätta vad som har hänt eller inte förväntar sig att bli trodd. Hon kan också ångra det hon berättat om och senare förneka det. Kvinnans agerande kan bero på den förnedring hon utsatts för och den skam hon känner över detta och över att behöva söka hjälp. Ibland kan hon uppleva kontakten med myndigheterna som så hotfull mot sig själv, sina barn och sitt förhållande, att hon inte vill ha någon insyn. Ibland förbjuder mannen henne att ha kontakt. I

vissa fall har mannen brutit ned kvinnans självförtroende i så hög grad, att hon inte tror att hon kan få hjälp eller att hon kommer att förlora sina barn om hon söker hjälp.

Många kvinnor som misshandlas har barn. I familjer där kvinnan misshandlas sviktar i regel både kvinnan och mannen i sin föräldraroll. De vuxnas energi och uppmärksamhet fokuseras på den kris som de lever i. En kvinna som lever i ett kroniskt tillstånd av skräck och oro är dåligt rustad att tillgodose sitt barns känslomässiga behov. Mannens tid och energi ägnas åt att försöka skaffa sig kontroll över kvinnan. De vuxna orkar inte se och tillfredsställa barnens behov av trygghet och omsorg.

Det är inte ovanligt att misshandel inbegriper våldtäkt. Detta kan vara mycket svårt för kvinnan att berätta om. Kvinnor som blivit fysiskt, psykiskt och sexuellt misshandlade visar ofta tecken på samma symtom som människor som lever med posttraumatiskt stressyndrom. Andra vanliga följder är depression och även en förhöjd risk för självmordsförsök. Södersjukhusets akutmottagning för våldtagna kvinnor har god kompetens och resurser att hjälpa och stödja våldtagna kvinnor.

Kvinnors reaktioner och strategier mot våldet

Det finns kvinnor som ”går vid första slaget” och andra som lever med mannens hot och våld under lång tid. Aktuell forskning visar, att det är vanligt att kvinnor växlar mellan att anpassa sig och hoppas att våldet ska upphöra och att göra uppbrottsförsök, vilka kan vara många och ta sig olika uttryck. Misshandel i nära relationer skiljer sig väsentligt från andra våldsbrott. Paret är känslomässigt beroende av varandra t.ex. genom gemensamt boende, gemensam livshistoria, barn, vän- och släktkrets, ekonomi och en från början planerad gemensam framtid.

Man får inte glömma bort att äktenskapet, eller samboförhållandet från början inletts på grund av en kärleksrelation, ibland ett passionerat kärleksförhållande. De första slagen kan komma i samband med exempelvis fest och svartsjuka, som sedan efterföljs av ånger, förlåtelse och en underbar försoning. Och kvinnan tror inte att det kommer att hända igen. Eller vill inte tro det i alla fall. Det kan sedan dröja lång tid innan nästa våldsbrott kommer. Ibland börjar kvinnan märka hur mannens kontrollbehov ökar, men försöker hantera det på olika sätt. Det är svårt att prata om, eftersom hon känner sig dum även inför nära vänner. Omgivningen har kanske en bild av att mannen är trevlig och omtänksam och har svårt att tro att hans omtänksamhet skulle stå för något annat egentligen. Eller också har omgivningen sett att mannen är svartsjuk eller uppför sig eller talar kränkande om henne. I ett sådant läge, om hon berättar om vad hon varit utsatt för, blir hon kanske uppmanad att lämna mannen eller ifrågasatt varför hon skaffat sig en sådan man. I kombination med allt sämre självkänsla kan sådana kommentarer bli ett hot och en bekräftelse på att det är henne det är fel på. Hon har valt honom och älskar honom. Genom att försvara honom försvarar hon även sig själv och de känslor hon har. Den här processen har professor Eva Lundgren i sin forskning benämnt som normaliseringsprocessen.

Genom barnen binds kvinnan och mannen till varandra även om kvinnan lämnar mannen. För en del kvinnor är det tanken på barnens väl som avgör att hon till slut lämnar mannen. I andra fall kan barnen vara skälet till att hon stannar kvar. En del kvinnor lämnar inte mannen av rädsla för att våldet ska bli ännu värre om hon bryter förhållandet. Han har kanske hotat att döda henne om hon överger honom. Han kan även ha hotat med att döda sig själv om hon går. Det är viktigt att veta att kvinnan vid en separation kan löpa högre risk för att våldet trappas upp.

Ibland väljer kvinnan att stanna kvar därför att hon har dubbla känslor för mannen. Både hon och barnen upplever också goda sidor hos mannen/pappan och de lever i förhoppningen att förhållandet ska bli bättre. Kvinnan kan vara rädd att möta mannen efter en separation av rädsla för ytterligare våld, men också av rädsla för sina egna dubbla känslor, som trots allt kan förmå henne till att återvända till förhållandet.

När en kvinna söker hjälp efter ett övergrepp är hon i en akut kris, där hon oftast upplever att hon förlorat kontroll över sig själv och omgivningen. Vanliga symtom är ångest och rädsla, skuld och skamkänslor, otrygghet och sömnproblem tillsammans med kroppsliga symtom eller skador.

Barnens situation

Barn drabbas alltid i familjer där våld och/eller hot om våld förekommer. Det direkta och/eller indirekta våld som barn utsätts för får inte negligeras. Även mycket små barn känner att någonting är fel och upplever att det finns en hotfull situation i familjen.

Flera forskningsprojekt om barn till misshandlade kvinnor beskriver barnens och ungdomarnas ångest över att inte förstå vad som händer, inte veta vad som ska hända härnäst och över att inte kunna påverka situationen. De känner maktlöshet, litar inte på vuxna och anstränger sig för att hålla våldet inom familjen dolt för andra.

Konsekvenser av våld i familjen kan upptäckas på barn i alla åldrar. De allra minsta barnen kan drabbas genom att mamman får svårare att knyta an till barnet när hon själv är rädd och befinner sig i en hotfull situation. Barn i förskoleåldern riskerar att bli försummade. Föräldrarna är så uppfyllda av sina egna problem, att de inte känslomässigt förmår att se barnen och deras behov.

De lite äldre barnen och ungdomarna har ofta svårigheter i skolan på grund av koncentrationssvårigheter och lyckas sämre än de egentligen borde. Tyvärr händer det att barn bedöms som särskolemässiga, men att det senare kommit fram att svårigheterna med inläringen snarare handlat om familjeproblematik. Det är också vanligt att dessa barn har svårt med kamratrelationer och ibland mobbas, alternativt själva tar till våld. Många kostnadskrävande insatser för barn har misslyckats därför att man inte förstått grundproblematiken. Barn som lever med våld kan även vara högpresterande och vara omtyckta av klasskamrater men de kanske inte tar hem sina kompisar så ofta.

Mona Eliasson, professor i psykologi med inriktning genusvetenskap, har beskrivit barns reaktioner så här:

1. Små barn reagerar med specifik oro och skrikighet, försenad utveckling, regression, rädsla inför andra vuxna
2. Förskolebarn (4-6 år) visar medkänsla med mamman eller identifierar sig med pappan (vanligast hos pojkar), blir ofta aggressiva mot andra – särskilt pojkar. Flickor kan bli passiva och dra sig undan.
3. Skolbarn känner ofta ansvar för att förhindra våldet, döljer familjens ”hemlighet”. ”Milt” våld verkar stärka de traditionella könsrollerna medan ”starkt” våld skapar omvända roller hos barnen så att flickorna blir aggressiva och pojkarna passiva.
4. Tonåringar kan dessutom utveckla olika sätt att manipulera mamman, pojkar kan själva bli våldsamma mot henne och mot sina egna flickvänner.

Den som utövar våld mot barnets mamma åsidosätter barns behov av trygg uppväxtmiljö. När barn används som budbärare för att skrämma mamman blir detta ännu tydligare. Även kvinnan har ett föräldraansvar att skydda barnen.

Enligt Mona Eliasson måste en man som misshandlat mamman gottgöra barnen för det han utsatt dem för. Han måste också visa att han vill träffa barnen för barnens skull – inte för att ha kontroll över mamman. Umgänget kan till dess att han visat detta ske tillsammans med kontaktperson från socialtjänsten.

Barn som lever i familjer där de blir vittne till hot och/eller våld och samtidigt utsätts för våld själva får allvarliga psykiska skador. Undersökningar visar, att minst en fjärdedel, 25 procent, av barnen i familjer där mamman misshandlas också själva blir slagna.

De utsatta barnen berättar oftast inte om våldet, utan lär sig att det är något man håller inom familjen. De lär sig samtidigt att våld är tillåtet att använda av vuxna för att uppnå sina syften.

En dansk undersökning (Christensen 1988) visar, att man i många familjer aldrig pratar om våldet. Tvärtom kanske föräldrarna förnekar det inträffade inför barnet eller låtsas som om ingenting har hänt. Detta får barnen att tystna, gömma sina minnen och ibland tvivla på vad de faktiskt upplevt. Detta kan gälla även misshandlade kvinnor, särskilt i de fall männen förnekar misshandeln. Kvinnan kan känna det som om hon är psykiskt sjuk och att hon är gift/sambo med två män, en som slår och en som är vänlig och charmerande. Det händer också att barnen bevittnar våldtäkter, vilket är ännu mera obegripligt för ett barn och ännu mera skamfyllt för mamman.

Kvinnorna är ofta ovilliga att söka hjälp för att de är rädda för att barnen ska tas ifrån dem. Detta är något som männen ofta hotar med. När kvinnan söker hjälp är det viktigt att skapa ett förtroende och förklara att utredningen syftar till att förbättra situationen för barnen. I utredningen, som ska fokusera på barnens situation, är det självklart viktigt att lyssna till barnens inställning utan att de försätts i svåra valsituationer eller pressas på synpunkter.

När mamma och barn placeras utom hemmet är det viktigt att de omges av personal med kunskap och kompetens så att de får möjlighet att bearbeta det som de varit utsatta för. Umgänget med pappan bör inte upptas förrän skyddsaspekten så tillåter. En tredje person som närvarar vid umgänge är ofta nödvändigt.

De posttraumatiska reaktioner som misshandlade kvinnor uppvisar återkommer ofta hos barnen. Silvern et al. (1995) betonar, utifrån sin forskning, att det första steget alltid är att se till att mor och barn är säkra. Först därefter kan man gå vidare med att bearbeta de traumatiska minnena. Alla barn som bevittnat våld i familjen bör bedömas och utredas med inriktning på posttraumatiska symtom. De barn som bevittnat att mamma misshandlats och som uppvisar posttraumatiska symtom bör få möjlighet att berätta om det våld de bevittnat.

I Barn- och Ungdomspsykiatri (BUP) Bågens rapport från projektet med gruppbehandling av barn till misshandlade kvinnor finns metoden utförligt beskriven. Där beskrivs erfarenheten, att många professionella inom barnpsykiatri och socialtjänst enbart erbjuder föräldrastöd och föräldrarådgivning när barnen är i förskoleåldern. En ytterst liten del av behandlingsresurserna riktar sig direkt till barnen. BUP Bågens uppfattning är att svårt traumatiserade förskolebarn behöver psykoterapeutisk behandling som riktar sig direkt till dem. En förändrad livssituation och föräldrastöd är en god början, men inte tillräcklig hjälp.

Männen som utövar våld

Nästan allt våld mot kvinnor utövas av närstående män. Den forskning och de erfarenheter som finns visar att de våldsutövande männen inte utgör någon homogen grupp eller finns inom några särskilda grupper eller samhällsskikt.

Enligt Eklund-Moroney, socionom och projektledare för socialstyrelsens projekt "Myndighetssamarbete vid kvinnomisshandel" 1992–1995 och författare till broschyren "Sista Slaget", kan man räkna upp en rad faktorer och karaktäristika som kännetecknar män som använder våld. Även mannen går igenom en normaliseringsprocess i förhållande till våldet och hittar olika strategier för att förhålla sig till och förklara sitt våldsbeteende.

Enligt de norska psykologerna och behandlarna av våldsamma män, Per Isdal och Marius Råkil, "Alternativ till Vold" är de fyra mest typiska strategierna:

Osynliggörande. Mannen döljer våldet för sig själv och andra för att slippa förhålla sig till det. De kan till exempel åberopa minnesförlust på grund av att de varit berusade. Om kvinnan försöker tala om våldet möts hon av tystnad, flykt, ilska eller motangrepp. Många män undviker också att själva tänka på våldet genom att fokusera på andra positiva saker de gjort eller kan göra.

Externalisering. Männen förklarar sitt beteende som orsakat av något utanför dem. Skulden och ansvaret läggs på någon annan. Det var kvinnan som provocerade, det var på grund av alkohol, det berodde på arbetssituationen etc. Männen blir offer för det de inte kan styra.

Förnekande/bagatellisering. Våldet omtolkas och görs mildare och mera ofarligt än det var, både kvantitativt och kvalitativt. Tio gånger blir ett par gånger och det var egentligen inte så hårt. Även språkligt bagatelliseras våldet genom att använda ord som "det blev bråk, vi hade en fajt" och så vidare.

Fragmentering. För mannen blir våldet en mycket liten del av en helhet. Det har bara hänt ett par gånger, normalt sett är han snäll och älskar sin fru/partner. Medan våldet för kvinnans del upplevs som något hon hela tiden måste förhålla sig till.

Om inte mannen får hjälp att förändra sitt beteende finns det stor risk att han utsätter ytterligare kvinnor för våld. Om han har barn är det dessutom, för hans fortsatta relation till barnen, viktigt att han kommer till insikt om sitt beteende och lär sig att ta ansvar för sina handlingar.

Margreth Eklund-Moroney samt Isdal och Råkil beskriver hur männen är som mest motiverade att söka hjälp när de är i kris. När de känner att de tappat kontrollen över situationen, när fasaden gått förlorad och när de tror att deras partner är på väg att lämna dem, är de som mest benägna att söka en förändring.

I de fall stadsdelsförvaltningen får kontakt med dessa män är det ofta något av detta som har hänt: Frun/sambon har lämnat mannen på grund av våldet och sökt hjälp, en anmälan har kommit in genom polisen eller någon har uppmärksammat att barnen far illa. Fasaden har rämnat och våldet har blivit synligt utanför familjen.

I detta läge är det viktigt att få kontakt med mannen och påbörja ett arbete med honom. I annat fall går tiden, de yttre omständigheterna förändras och våldet fortsätter.

Kvinnovåldskommissionen har särskilt påtalat vikten av att kvinnan och mannen har separata kontakter och att förövare och offer aldrig ska delta samtidigt i samtal.

Männen bör alltså erbjudas en egen kontakt inom socialtjänsten. Det är viktigt att inte samma socialsekreterare, som ansvarar för kvinnan och barnen, blir den som mannen ska prata med. Mannen hänvisas till att ta kontakt med det lokala manliga nätverket och/eller Manscentrum för att få hjälp med att förändra sitt beteende och sin självkänsla.

Ansvar och samverkan

Stadsdelsnämnden har ansvaret för att den lagstiftning, de rekommendationer, råd och riktlinjer för arbetet med familjer där våld förekommer, följs och upprätthålls samt att handlingsplanen för Stockholms stad, som beslutats av kommunfullmäktige, omsätts i praktiken. Det innebär att varje stadsdelnämnd ska upprätta:

- en lokal handlingsplan
- förankra handlingsplanen i den egna organisationen
- tillse att handlingsplanen uppdateras regelbundet

Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltning

Ansvarig chef

Stadsdelsdirektören har det yttersta ansvaret för stadsdelens verksamheter. När det gäller mäns våld mot kvinnor har ansvaret delegerats till avdelningschefen vid Individ och Familj omsorg Vuxen, som i sin tur delegerat vidare till stadsdelsförvaltningens två samordningsansvariga för mäns våld mot kvinnor. Mäns våld mot kvinnor är en av de prioriterade frågorna inom förvaltningen.

Resursgruppen – mäns våld mot kvinnor

Inom förvaltningen finns ett lokalt nätverk – **Resursgruppen** – som träffas 4-5 gånger per halvår. Resursgruppen leds av de samordningsansvariga

Resursgruppen är ansvarig för:

- att hålla handlingsplanen aktuell
- att genomföra aktiviteter enligt handlingsplanen
- att följa forskning och utveckling.

Resursgruppens mål är att ha minst en representant från varje verksamhetsavdelning utsedd av respektive avdelningschef. För avdelningarna Stadsmiljö och teknik, Ekonomiavdelningen och Personalavdelningen är det önskvärt att det finns en representant, men inte ett krav

Resursgruppen fördelar sinsemellan ansvarsområden och uppdrag inom gruppen. Representanterna bestämmer formerna för arbetet och mötenas upplägg. Det finns inga fasta timmar avsatta, utan arbetsinsatserna prioriteras in bland ordinarie arbetsuppgifter. Den enhetschef där representanten i resursgruppen arbetar ansvarar för att representanten kan prioritera in uppdraget.

Resursgruppen har till sitt förfogande medel på ett eget konto, för år 2006 100 tkr, där en av de samordningsansvariga har attesträtt. Beloppet används till externa utgifter för föreläsningar, utbildningar och litteratur. Beloppet kan vid behov även användas att ersätta personalkostnader vid enstaka tidsbegränsade insatser, exempelvis att någon i gruppen får i uppdrag att skriva samman material. Gruppen kan via avdelningschefen vid Individ och Familj Vuxen ansöka hos förvaltningsledningen för speciella insatser, om kostnaderna beräknas överskrida de budgeterade 100 tkr.

Resursgruppen får särskild utbildning inom Operation Kvinnofrid och genom förvaltningen, så att de som ingår i gruppen kan ge råd och konsultation i frågor kring mäns våld mot kvinnor generellt och i enskilda ärenden till kollegor ute i verksamheterna.

Resursgruppens representantlista finns i bilaga.

Lokal samverkan– lokalt externt nätverk inom stadsdelsområdet

I stadsdelen finns sedan 1995 en lokal samverkansgrupp mot mäns våld mot kvinnor. Samverkansgruppen har representanter från olika samverkansparter inom stadsdelsområdet. Samverkansgruppen leds av avdelningschefen för Individ och Familj – Vuxen och stadsdelsförvaltningen har representanter från flera avdelningar.

Samverkansgruppen har till uppgift att lokalt samordna arbetet mot mäns våld mot kvinnor mellan olika myndigheter och frivilliga organisationer, kyrkor, samfund, brottsofferjour och kvinnojour samt att påtala brister i den yttre miljön som kan ha betydelse för arbetet mot mäns våld mot kvinnor.

Samverkan mellan myndigheter och frivilligorganisationer framhålls regelmässigt som den viktigaste strategin när det gäller att motverka mäns våld mot kvinnor. Genom att samordna insatser får våldsutsatta kvinnor bättre del av samhällets samlade resurser.

Syftet med den lokala samverkansgruppen i Hässelby-Vällingby är att arbeta för att utveckla samarbetet och samordningen av resurser kring mäns våld mot kvinnor, utbyta och sprida kunskaper och erfarenheter, ta fram lokalt informationsmaterial samt konsultation och diskussion kring enskilda ärenden.

Den lokala samverkansgruppen träffas två gånger per halvår. Vid träffarna förs minnesanteckningar, som sänds via e-post till resursgruppen för vidare spridning till avdelningar och enheter.

Samverkansgruppens mål för arbetet under 2006

- Den lokala foldern ”Kvinna i Hässelby-Vällingby” kommer uppdateras och logotypen byts ut.
- Information om samverkansgruppen bör spridas på olika sätt t.ex. via hemsidor och lokaltidning.
- Gruppen kommer att arbeta för att skapa rutiner för s.k. haveriutredningar.
- Gruppen planerar att göra ett studiebesök för att utveckla samverkan och ta del av hur man gör i andra kommuner. Goda exempel att lära av finns t.ex. i Uppsala.

Samverkansgruppens representantlista finns i bilaga

Intern samverkan och ansvarsfördelning

Individ och Familjeomsorg (IoF)

Barn och Ungdomssektionen

- Barngruppen (0-13 år) och Ungdomsgruppen (14-20 år)

Barn- och ungdomssektionen har ansvar för att kvinnor som har barn får stöd och adekvata insatser. De ansvarar för att utreda och vid behov ge stöd till barn i utsatta situationer. Enheten kan vid behov erbjuda skyddat boende samt hjälpa föräldrarna att få stöd för egen del. Om förövaren är far till barnen, eller har annan nära relation till dem, kan även han erbjudas stöd och insatser.

Familjerätten kan ge råd till föräldrar i frågor rörande vårdnad, umgänge och boende samt i frågor rörande fastställande av faderskap.

Rutiner för Barn och Ungdomssektionen:

- Utredning på barn ska alltid inledas då ansökan/anmälan gällande våld i nära relation inkommer till sektionen.
- Utredaren pratar med barnen, ger en viss krisbearbetning samt bedömer behov av fortsatt stöd/bearbetning. Vid behov remitteras till egen Öppenvård eller Barn- och ungdomspsykiatri (BUP).

Öppenvårdssektionen

- omfattar Familj och Rådgivningsgruppen (FoRG), Ungdomsmottagningen och Familjecentralen.

Öppenvårdssektionen arbetar med förebyggande insatser, behandlingsinsatser samt råd och stöd. Kvinnan kan remitteras från barn- eller ungdomssektionen för råd och stöd till FoRG. Sektionen har kontaktpersoner som samarbetar med förskolor, skolor och primärvården.

- Familjecentralen

Familjecentralen kan erbjuda kvinnor med små barn, råd och stöd samt möjligheter att skapa nya kontakter och utöka sitt nätverk. Kvinnor med små barn kan vara i behov av att utöka sitt nätverk för att minimera risken, att gå tillbaka till en relation där de blir utsatta för psykiskt/fysiskt våld/hot.

- Ungdomsmottagning

Ungdomsmottagningen tar emot ungdomar upp till 23 år för råd- och stödsamtal.

Sektionen för ekonomiskt bistånd

Ekonomiskt bistånd handlägger ärenden om försörjningsstöd, vilket bland annat innebär handläggning av ansökan om försörjningsstöd och speciella ekonomiska ändamål efter individuell prövning. Enheten kommer i sitt arbete i kontakt med våldsutsatta kvinnor och har nära samarbete med andra enheter.

Rutiner för ekonomiskt bistånd:

- Kvinnan och mannen får varsin socialsekreterare och ärendet delas upp på olika akter. Sekretess gäller mellan mannen och kvinnan.

- Kvinnan kan beviljas ekonomiskt bistånd till extra utgifter som säkerhetsdörr, extra stora telefonräkningar p.g.a. hotsituationen, kläder, om det hon äger inte går att komma åt, eller till resor.
- Kvinnan kan erbjudas ekonomiskt bistånd till skyddat boende på t.ex. Kriscentrum för kvinnor, Alla Kvinnors Hus eller kvinnojour.
- Information om att hon kan få samtalsstöd vid förvaltningen vid öppenvårdssektionen, Hässelbymottagningen, inom psykiatri och Brottsofferjouren. Även Kriscentrum för Kvinnor och Alla Kvinnors Hus erbjuder samtalsstöd för de kvinnor som inte har något annat stöd.
- Information om hjälp kan fås från Familjerätten angående umgänge med eventuella barn.
-

Hässelbymottagningen (vuxenenheten)

Hässelbymottagningen är ett samarbete mellan stadsdelsförvaltningen och landstinget beroendevård. Enheten arbetar med vuxna från 18 år med missbruksproblematik och kommer i kontakt med många hemlösa kvinnor.

Enheten vänder sig även till vuxna över 20 år med psykosocial problematik, bl.a. våldsutsatta kvinnor över 20 år (utan hemmavarande barn) som är i behov av stöd/insatser. Enheten kommer fr o m 2006 att driva förvaltningens utveckling av insatser för män som utövar våld.

Rutiner för Hässelbymottagningen:

- När en våldsutsatt kvinna kontakter Hässelbymottagningen är det viktigt att göra en första bedömning av skyddsbehovet.
- Det första mötet genomförs tillsammans med jouren på mottagningsgruppen eller med ekonomihandläggare om kvinnan har en sådan.
- Vid behov anlitas tolk.
- Om kvinnan bedöms vara i behov av skyddat boende erbjuds detta.
- Praktiskt stöd och samtalskontakt kan erbjudas kvinnan – oavsett om hon lämnat den våldsamma mannen eller inte.
- Vid behov kan intyg för ansökan om förtur till bostad, av starka sociala skäl, skrivas.
- Alla socialsekreterare har fått broschyren ”Sista slaget” att erbjuda till kvinnor som utsatts för hot eller våld av en partner.

Skyddat boende:

- Våldsutsatta kvinnor med aktivt missbruk erbjuds i första hand härbärgat Hvilan som är det enda härbärge där kvinnorna tillåts vara inne på dagtid. Hvilan har fyra platser avsatta för våldsutsatta kvinnor i aktivt missbruk. Två personal med kunskap om våldsproblematiken bistår kvinnorna med samtalsstöd och praktiska saker. Våldsutsatta missbrukande kvinnor som efter utredning bedöms vara i behov av placering på behandlingshem, erbjuds i första hand Kvinnohemmet Rosen eller Korpberget som aktivt arbetar även med våldsproblematiken.
- Våldsutsatta kvinnor utan missbruk men i behov av skyddat boende under utredningstiden erbjuds i första hand en placering med dygnetrunt personal såsom Kriscentrum för kvinnor, Alla Kvinnors Hus eller Ersta Härbärge – krisboende för kvinnor och deras barn.
- Unga kvinnor kan även erbjudas Unga Kvinnors Värn och unga kvinnor utsatta för hedersrelaterat hot/våld kan erbjudas plats på Kruton.

- Placeringar kan även göras på någon av kvinnojourerna men då får kvinnorna oftast inte tillgång till dygnetrunt personal och det är viktigt att i en sådan placering kontrollera kostnader och vad som ingår i dessa.

Socialpsykiatriska enheten

Vid enheten arbetar man med biståndsinsatser riktade till personer (20-64 år) med psykisk funktionsnedsättning och anslutande sociala problem. Enheten kommer i sitt arbete ibland i kontakt med våldsutsatta kvinnor och har då möjlighet att ge extra stöd och samtal samt adekvata insatser.

Om medarbetarna i sitt arbete inom ett särskilt boende eller hemma hos brukaren misstänker att våld förekommer kontaktas ansvarig chef som i sin tur meddelar ansvarig biståndshandläggare som därefter handlägger ärendet.

Omsorg om personer med funktionsnedsättning

Avdelningen för omsorg om personer med funktionsnedsättning arbetar med olika former av biståndsinsatser. Om personalen i sitt arbete misstänker att våld förekommer i det egna hemmet, eller inom ett särskilt boende, kontaktas ansvarig chef som i sin tur meddelar ansvarig biståndshandläggare som därefter handlägger ärendet.

För varje brukare där personal misstänker hot/våld görs en riskanalys och en handlingsplan upprättas.

Äldreomsorg

Avdelningen för äldreomsorg arbetar med olika former av biståndsinsatser till äldre (från 65 år). Om personalen i sitt arbete misstänker att våld förekommer i det egna hemmet, eller inom ett särskilt boende, kontaktas ansvarig chef som i sin tur meddelar ansvarig biståndshandläggare som därefter handlägger ärendet.

Barn Ungdom Skola

Förskola/skola

Alla förskolor och skolor har en egen kontaktperson vid Öppenvårdssektionen. Personalen kan vid behov ringa till denna kontaktperson om de har funderingar kring ett barn/familj. Om personalen är oroliga för att ett barn lever i ett hem där hot eller våld kanske förekommer skall personal själva eller via chef, kontakta Barn- och ungdomssektionen och göra en anmälan om oro för barn.

Rutiner på förskolan:

- *Vad gör vi då vi känner oro för ett barn och misstänker att det förekommer våld i dess familj?*
 1. Arbetslaget bjuder in sin chef till ett möte för att sätta ord på sin oro.
Det räcker att en personal i arbetslaget känner oro.
Ni tar tillsammans beslut om hur ni går vidare.
Gå aldrig till föräldrarna med din oro innan ni haft detta möte.
 2. Ärendet lämnas över till din chef som konsulterar Öppenvårdssektionen eller

Barn- och Ungdomssektionen om det gäller en anmälan.

- *Vad gör vi vid en akutsituation då mamma och barn behöver hjälpas/skyddas?*
 1. Kontakta din chef, som ska göra en anmälan till jouren vid Barn- och Ungdomssektionen
 2. Din chef kontaktar förskolepsykolog för att ge stöd till arbetslaget.
- *Vad gör vi då vi känner oro för en medarbetare om att hon utsätts för våld i hemmet?*
 1. Vi informerar all personal om att när vi känner oro för varandra, har vi en skyldighet att sätta ord på vår oro för berörd person och att informera chefen.
 2. Det är chefens ansvar i samråd med berörd person att kontakta den instans som behövs.

Personalavdelningen

Våldsutsatta kvinnor finns (statistiskt sett) även bland vår egen personal och personalavdelningen bör utveckla särskilda rutiner för att bemöta dem.

Hässelby-Vällingbys lokala manliga nätverk mot mäns våld mot kvinnor

Uppbyggnaden av ett lokalt manligt nätverk påbörjades hösten 2004 med att ett antal manliga socialsekreterare och biståndshandläggare fick utbildning "Motivationssamtal med våldsamma män" hos Manscentrum i Stockholm. Efter utbildningen genomfördes ett studiebesök hos Oliven i Rinkeby, för att ta del av deras erfarenheter och metoder kring arbetet med våldsamma män och ett deltagande i Olivens diskussionsforum för stadens anställda som arbetar med våldsamma män påbörjades. En arbetsplan utformades men kunde inte genomföras av olika skäl som avslutad anställning, prioriterade andra arbetsområden och upplevelse av att varken hade tid eller stöd för praktiskt genomförande av arbetsplanen.

Under mars 2006 beslutades att Hässelbymottagningen är den enhet under Individ och Familj som kommer att ansvara för att driva arbetet med de våldsamma männen vidare i förvaltningen.

Av verksamhetsplanen för Hässelbymottagningen 2006 framgår följande:

"Arbetet med att utveckla arbetsmetoder för de personer som utövar våld (oftast män) i nära relationer behöver utvecklas under året. Kunskaper finns om att det inte är tillräckligt att enbart hjälpa brottsoffret i den akuta situationen. Det ger ett stort stöd till att förebygga upprepning av våld genom att ge någon form av samtalsstöd och behandling till förövaren. Flera manliga socialsekreterare har gått utbildning på Manscentrum, arbetet behöver struktureras för att kunna implementeras i det vardagliga arbetet."

Utbildning/handledning via Manscentrum i Stockholm kommer att erbjudas de tjänstemän i förvaltningen som har intresse av att arbeta med våldsamma män och som metod erbjuder motivationssamtal. De kommer även att erbjudas andra utbildningsinsatser och föreläsningar som kompetenshöjning för att stimulera och utveckla det fortsatta arbetet.

Det lokala manliga nätverket bör ha en representant i resursgruppen.

Bemötande av kvinnan

Våga fråga

I de fall kvinnan inte själv berättar, men då du misstänker att hon utsatts för våld är det viktigt att våga fråga. Gå dock varligt fram för att skapa förtroende. Avsätt tid för att lyssna och tänk på att det kan vara första gången kvinnan berättar.

Vinn kvinnans förtroende

Gör klart för henne att det hon berättar stannar hos den hon berättar det för. Dock gäller anmälningsplikt om hon har barn. Det kan vara farligt för kvinnan om mannen får vetskap om hennes kontakt med dig. Om du behöver berätta för någon ska kvinnan först tillfrågas.

Tolkbehov

Använd inte anhöriga eller vänner som tolk. Tillkalla alltid professionell tolk, helst kvinnlig eller använd telefontolkning. Låt kvinnan se tolkens namn och godkänna denne.

Lyssna och tro

Det kvinnan berättar är sant. På grund av känslor av skuld och skam berättar kvinnan till en början bara en liten del av sanningen.

Observera

Kvinnan befinner sig i kris. Bakom sig kan hon ha år av systematisk misshandel. Det är inte ovanligt att kvinnan ger ett förvirrat intryck. Våldet har inte bara fysiska effekter utan även långtgående psykiska konsekvenser.

Kritisera inte mannen

Genom att kritisera mannen känner sig också kvinnan kritiserad då hon valt att leva med honom.

Tala om för henne

Misshandeln är inte kvinnans fel. Ingen har rätt att misshandla henne. Det våld som mannen valt att utsätta henne för, måste han också ta ansvar för.

Tala *inte* om för henne

Tala inte om för kvinnan vad hon ska göra, huruvida hon ska lämna mannen eller inte. Skynda inte på henne innan hon är mogen att fatta ett beslut. Information om normaliseringsprocessen och övrig kunskap runt våld mot kvinnor och dess konsekvenser kan däremot underlätta för henne. Det är viktigt att hon förstår att hon inte är ensam om att ha blivit utsatt för våld. Broschyren Sista slaget av Margreth Eklund-Moroney och Robert Reuterskiöld beskriver detta på ett bra sätt. Broschyren finns hos din resursperson.

Skuldbelägg inte kvinnan

Skuldbelägg inte kvinnan för att hon stannar kvar hos mannen eller går tillbaka till honom. Många kvinnor återvänder flera gånger till misshandlaren innan de fattar det slutgiltiga beslutet att lämna honom. Acceptera kvinnans val, oavsett vad hon beslutar och släpp inte kontakten.

Säkerhetsplanering om kvinnan väljer att återvända hem

Följande avsnitt är hämtat ur Socialstyrelsens rapport "Våldsutsatta kvinnor, ett utbildningsmaterial för socialtjänstens personal år 2001"

Om kvinnan återvänder hem

Många kvinnor som utsätts för misshandel väljer att – i alla fall för en tid – stanna i relationen.

En del i säkerhetsplaneringen för kvinnor som väljer att återvända hem är att diskutera vad hon hittills har gjort – och vad hon kan göra – för att minimera risker för henne själv och eventuella barn.

Diskutera vad som har fungerat hittills för att avvärja krissituationer och om hon tror att sådana strategier kan hjälpa nu.

Fråga om hon kan förutse en upptrappning av våldet.

Fråga henne om hon kommer att ringa till polisen om mannen blir våldsam. Om hon inte kan komma åt att ringa, vad kan hon då göra för att påkalla hjälp?

Be henne beskriva sitt nätverk och formulera hur det kan stödja henne i en akut situation.

Diskutera för- och nackdelar med att berätta för vänner och släktingar vad hon är utsatt för.

Vart kan hon ta vägen om hon måste fly?

Hjälp henne ställa samman en lista med telefonnummer och adresser.

Förberedelser om situationen blir akut

Föreslå att kvinnan har följande saker tillgängliga om hon måste lämna hemmet snabbt:

Identitetshandlingar för sig själv och barnen

Andra viktiga handlingar

Eventuella viktiga medicinska dokument, recept

Telefonnummer och adresser som kan vara speciellt viktiga

Kläder och toalettartiklar för henne och barnen

Kontobevis, kreditkort, bankböcker och nycklar till bankfack.

Övrigt att tänka på

Finns det barn?

Ta reda på var barnen finns, om de blivit slagna eller varit närvarande under misshandeln.

Även om barnen ej varit närvarande behövs en omedelbar utredning av barnens situation och

hjälpbehov. Kvinnan behöver också tala om sina barn och informeras om hur hon och barnen ska få hjälp tillsammans. Kvinnan kan ha en stark rädsla för att hennes barn ska tas ifrån henne. Prata med henne om detta och informera om möjligheten till stöd för henne och barnen samt juridisk hjälp.

Gör en riskbedömning

Enligt BRÅ dödas varje år ca 16 kvinnor i Sverige i samband med kvinnomisshandel. Ofta sker detta i samband med separation. Det är viktigt att diskutera riskfaktorer med kvinnan som utsätts för våld och att genomföra en säkerhetsplanering för kvinnan och eventuella andra familjemedlemmar som kan vara i fara.

Lämna mannen utanför

Ha aldrig tvåpartssamtal med mannen och kvinnan. Du vet aldrig vad de gemensamma samtalen kan leda till efter att paret har lämnat rummet. Tänk på att kvinnan gärna tar på sig ansvaret för mannen och hans känslor och därmed tränger undan sina egna. Hon kan inte tala fritt med mannen i rummet. Det är av största vikt att mannen och kvinnan aldrig har samma socialsekreterare.

Uppmana kvinnan skaffa läkarintyg/rättsintyg

Uppmana kvinnan att skaffa läkarintyg/rättsintyg om hon har skador. Hjälp henne vid behov att komma till vårdcentral/akuten för att få skadorna omsedda, fotograferade och dokumenterade.

Personalen vid akutmottagningarna på Karolinska sjukhuset och S:t Görans sjukhus har kontinuerlig utbildning i arbetet med våldsutsatta kvinnor.

Kuratorer på KS akutmottagningar är Karin Aluko, telefon 070-736 29 83, alternativt 517 725 86 och Lena Åstrand, telefon 517 741 62.

Kurator Louise Moll tjänstgör på S:t Görans akutmottagning, telefon 587 010 00.

Uppmana kvinnan att polisanmäla

Uppmana kvinnan att polisanmäla det hon varit utsatt för och förklara varför det är viktigt.

Till exempel för att hon ska kunna erbjudas mer omfattande skydd om hon gör en polisanmälan och att hon redan vid anmälan kan begära målsägandebiträde.

Det är även viktigt för hennes trovärdighets skull, vid framtida rättsprocesser, uppehållstillstånd, förtur till bostad, vårdnadstvist etc. Respektera dock om hon inte vill göra polisanmälan. Det är viktigt att kvinnan själv får bestämma. Om kvinnan bestämmer sig för att göra polisanmälan erbjud dig att följa med henne till polisen som stöd.

Västerorts polismästardistriktets kriminalvårdsavdelning utreder brott. När det gäller våld i nära relationer, så utreds dessa i huvudsak av personal vid utredningsroteln.

Anmälan kan göras på vilken polisstation som helst. Görs den i västerort kommer målsägandeförhör att hållas omgående och sedan lämnas anmälan och förhör till samordningen för fördelning om det inte är ett akut ärende som kräver handling på en gång.

Personal vid samordningen, stationsbefäl, rotelchef och gruppchefer på utredningsroteln kan besvara frågor om handläggare och rutiner.

Huvudpolisstationen, Tegen, har adressen Sundbybergsvägen 9 i Solna.

Tel. 08 401 30 00.

Informera kvinnan

Informera kvinnan om hennes möjligheter till skydd. Kvinnan kan begära skyddat telefonnummer. Hos skattemyndigheten kan hon få hjälp till skyddad adress. Om hotbilden är allvarlig kan kvinnan få ett trygghetspaket hos polisen. Hon kan också ansöka om att få ett besöksförbud utfärdat mot mannen.

Personliga tillhörigheter

Om kvinnan behöver hämta personliga tillhörigheter i hemmet fråga henne i första hand om hon har någon vän/släkting som kan gå med henne. Låt henne inte gå ensam. Om kvinnan inte själv kan ordna någon som går med, ta med dig en kollega och följ henne. Informera polisen om vilken dag/tid ni går dit.

Skyddat boende

Om kvinnan behöver skyddat boende, använd alltid i första hand boende med personal dygnet runt och i andra hand boende med personal del av dygnet. Jourlägenhet eller hotell skall endast erbjudas i avvaktan plats på skyddat boende.

Ekonomisk hjälp

I det akuta skedet kan kvinnan vara i behov av ekonomisk hjälp. Hon kanske saknar egna inkomster eller så har mannen tagit kontroll över kvinnan och hennes rörelsefrihet genom att hindra henne från att ha tillgång till pengar. Det är viktigt att vid akut ekonomisk kris bevilja bistånd till kvinnan och barnen och att ha ett flexibelt bemötande när det gäller ekonomin. Ett första besök skall alltid genomföras av ekonomihandläggare gemensamt med handläggare från Barn- och ungdomssektionen eller Hässelbymottagningen.

Fortsatt stöd och hjälp till kvinnan

Utred kvinnans behov av mer långsiktiga hjälp- och stödinsatser, till exempel fortsatt praktiskt stöd, samtalsstöd hos socialsekreterare, en kontakt med Öppenvårdsektionen (Familj och Rådgivnings Gruppen eller Familjecentralen), psykiatri, familjerådgivning, brottsofferjour, krissamtal, samtalsgrupp för kvinnor.

Erbjud fortsatt kontakt och följ upp ärendet. Tänk på att kvinnan behöver långvarig uppföljande kontakt och att hon kan behöva hjälp att utöka sitt nätverk för att undvika ensamhet som kan öka risken för att hon återupptar kontakten med mannen.

Informera om möjligheten till kostnadsfri juridisk rådgivning hos Kriscentrum för kvinnor och Alla Kvinnors Hus. Informera om hur hon ska göra om hon vill ta ut skilsmässa, vilken tingsrätt hon ska vända sig till m.m. Informera om att hon kan hävda besittningsrätt till bostaden om barnen ska bo hos henne. Hjälp henne vid behov söka underhålls- och bostadsbidrag.

Bemötande av mannen

Uppmana mannen att tala om det som hänt rent konkret, alltså vad som har hänt, inte varför. Först när han själv kan se våldet och se det som ett problem blir det realistiskt att arbeta för en förändring.

Exempel på frågor:

Vad utlöste våldet?

Hur slog du?

Har du varit våldsam mot andra?

När var du första gången våldsam mot din partner?

Hur mycket väger du och hur mycket väger din partner?
Är din partner rädd för dig?

Tala med mannen om hans ansvar för att barnen ska växa upp under trygga förhållanden. Var lika konkret vid samtal om barnen. – Var fanns de? Hur reagerade de?

Motivera mannen att söka hjälp för sitt våldsbeteende och informera honom om de möjligheter som finns som t.ex. motivationssamtal med socialsekreterare eller kontakt med Manscentrum.

Låt mannen känna att han kan få stöd och att den som möter honom är beredd att lyssna utan att fördöma honom, även om hans handlingar inte accepteras. Mannen behöver möta förståelse för att han befinner sig i kris.

Handläggning av ärenden rörande mäns våld mot kvinnor

Det är viktigt att prioritera tid för att följa med kvinnan till läkarundersökning så att hon får sina skador dokumenterade.

Den som möter kvinnan först har huvudansvaret för att följa med henne till den sektion som skall handlägga ärendet samt följa upp att hon får kontakt med en handläggare.

Hänvisning i akuta situationer

Om kvinnan är **aktuell** vid förvaltningen kontaktas handläggaren eller jouren vid sektionen eller avdelningen

Om kvinnan **inte är aktuell** kontaktas jouren vid

Mottagningsgruppen – sektionen för ekonomiskt bistånd

Jouren 508 05 160

Handläggaren vid mottagningsgruppen tar skyndsamt emot samtalet eller besöket – **och tar med jour från Barngruppen, Ungdomsgruppen eller Hässelbymottagningen.**

Vid det akuta skedet kan kvinnan med barn behöva handläggas av två socialsekreterare från Barn- eller Ungdomsgruppen.

Fördelning mellan sektionerna

Kvinnor med barn

Barngruppen	barn 0–12 år	Jour 508 04 222
Ungdomsgruppen	barn 13–20 år	Jour 508 04 444

Kvinnor utan barn	Hässelbymottagningen	Jour 508 05 002
--------------------------	----------------------	-----------------

Kvinnor utan barn och gravida kvinnor

Kvinnor med missbruk. Om det finns barn – tar BoU och Hässelbymottagningen ärendet gemensamt.

Skyddat boende – vem står för kostnaden?

Vårdkostnaden

Kvinnor med barn – Barn och Ungdomssektionen

Kvinnor med missbruk, kvinnor utan barn och gravida – Hässelbymottagningen

Obs! Alla externa kostnader kring mäns våld mot kvinnor konteras med aktivitet 911

Samarbete

Redan vid **första samtalet eller besöket** bör kvinnan få träffa en handläggare från mottagningsgruppen vid Sektionen för ekonomiskt bistånd och en handläggare från Barn och Ungdom eller Hässelbymottagningen.

Kvinnor som **redan är aktuella** vid förvaltningen:

Handläggande socialsekreterare rekommenderas att ta hjälp av kollega på egen eller annan sektion och vid behov ta kontakt med Sektionen för ekonomiskt bistånd.

Kvinnor med egen försörjning

Kvinnan behöver ofta ekonomisk hjälp av olika skäl och ska få adekvat sådan utan dröjsmål i avvaktan utredning (normberäkning). Detta kan t.ex. avse matpengar vid skyddat boende, resor, fickpengar och inköp av kläder både till kvinnan och till barnen.

Utredning (normberäkning) bör vara klar inom en vecka.

Vilka stödinsatser kan kvinnan erbjudas från stadsdelsförvaltningen

Skyddat boende

Om kvinnan bedöms vara i behov av skyddat boende erbjuds hon i första hand skyddat boende med kompetent personal dygnet runt.

I andra hand bör skyddat boende med kompetent personal tillgänglig del av dygnet erbjudas. Boende i jourlägenhet eller hotellrum är inte ett bra val och bör endast erbjudas i avvaktan plats på skyddat boende.

Ett skyddat boende behövs oftast inte längre än tre månader. Då har kvinnan hunnit bearbeta det våld hon utsatts för och risken för att hon återvänder till förhållandet är mindre än om hon inte beviljats placeringen.

Övriga insatser

Samtalskontakt och praktiskt stöd

Ekonomiskt bistånd

Hjälp vid umgänge – umgängespersonal och lokal

Stöd i hemmet

Tolk

Intyg vid ansökan om förtur till bostad, av starka sociala skäl

Dokumentation och sekretess

Skyddad adress skall ej stå i paraplyet. Socialtjänsten är skyldig att dokumentera allt som kan ha betydelse för socialnämndens ställningstagande vid ett beslut. Dokumentationen kan dock hållas så sparsam som möjligt om den kan misstänkas vara till skada för klienten. Gå i sådana fall igenom akten tillsammans med klienten. Uppgifter om tredje person bör i möjligaste mån undvikas.

Vad gäller sekretess gäller olika regler beroende av om det är ett pågående eller ett avslutat ärende.

I ett pågående ärende har parterna rätt att ta del av alla uppgifter om det inte är av synnerlig vikt att uppgiften inte röjs. Sekretesslagen 14 kap. 4§ stadgar att man kan vägra lämna ut allmänna handlingar – till exempel barnets adress – till vårdnadshavaren om barnet kan skadas fysiskt eller psykiskt om uppgiften lämnas ut. Det ska medföra ”betydande men” vilket innebär att det inte räcker med allmän oro. Betydande men kan avse att mannen/barnets far/vårdnadshavare tidigare varit hotfull, slagit barnet eller dylikt. Hemlighållande är nödvändigt för att avvärja fara för någons liv eller hälsa, eller att barnet vårdas eller har omhändertagits med stöd av LVU och att hemlighållandet är nödvändigt med hänsyn till ändamålet med omhändertagandet eller vården.

Uppgifter om ett barns adress kan hemlighållas om den som har hand om barnet löper risk att misshandlas av vårdnadshavaren.

Beslutet ska följas av besvärshänvisning. Vem som har beslutsrätt när det gäller att vägra lämna ut allmänna handlingar framgår av stadsdelsförvaltningens delegationsförteckning. Det finns ännu inga nationella riktlinjer för hur frågan om mäns våld mot kvinnor ska hanteras i utredningar om vårdnad, boende och umgänge.

Undantag från huvudregeln om gemensam vårdnad och umgänesrätt finns i föräldrabalken 6 kap. 2a § där det framgår att om *risk* för att barnet utsätts för övergrepp, olovligen förs bort eller annars far illa ska detta beaktas vid beslut om ovannämnda.

I ett avslutat ärende har däremot bara den person uppgiften rör rätt att ta del av handlingarna. Ett sätt att förenkla när det rör våld i nära relationer är att lägga upp separata akter för kvinnan och mannen även om de är sambo eller gifta.

Särskilt utsatta grupper

Mäns våld mot kvinnor förekommer i alla samhällsklasser och sociala sammanhang. Grupper av kvinnor som kan ha särskilt svårt att söka stöd är äldre kvinnor, kvinnor med missbruksproblematik, funktionshindrade kvinnor, lesbiska kvinnor, kvinnor med annan kulturell bakgrund och kvinnor med hög status i samhället.

Äldre kvinnor

Nationellt Råd har tagit fram en skrift som handlar om våld mot äldre kvinnor, ”Han var inte alltid så snäll” och en som handlar om våld mot kvinnor med funktionshinder, ”När man slår mot det som gör ont. (*Finns att hämta hos din resursperson*). Dessa visar på utsattheten hos kvinnor som är i beroendeställning, vilket ökar risken för kränkningar och övergrepp samtidigt som möjligheten att bli sedd och att få stöd försvåras.

Hjelde Eriksson (Brottsoffermyndigheten 2001) skriver i ”Omfångsundersökning om våld mot äldre kvinnor och män”:

”Det finns skäl att speciellt uppmärksamma äldre kvinnors utsatta situation.

Äldre kvinnor är något mer utsatta för våld och övergrepp än äldre män. Arten och graden av kvinnornas utsatthet är också mer upprepade och av allvarigare slag.

Enbart de äldre kvinnorna har, med ett undantag bland männen, utsatts för sexualiserat våld. De utsatta kvinnorna mår sämre, har sämre hälsa, lider av mer psykosomatiska och psykiska symtom, använder mer medicin och är också i högre grad traumatiserade av tidigare utsatthet för våld, som inträffat före 65 års ålder, än de utsatta männen.

Till de äldre kvinnornas större direkta utsatthet för våld som undersökningen visar kommer samhällets kulturella och strukturella våld mot äldre kvinnor. Dessa äldre kvinnor är således flerfaldigt utsatta.”

Det finns också äldre kvinnor boende i sina hem, som utsätts för våld och kränkande handlingar av sina vuxna barn, kanske en missbrukande son eller dotter som invaderar moderns hem, kräver passning och pengar och ibland till och med säljer kvinnans ägodelar. Dessa mödrar kan oftast inte tänka sig att polisanmäla sitt eget barn, men behöver naturligtvis mycket stöd och hjälp för att hantera situationen.

Kvinnor med funktionshinder

Nationellt Råds skrift ”När man slår mot det som gör ont – våld mot kvinnor med funktionshinder” (*finna att hämta hos din resursperson*) bygger i huvudsak på en studie av våld mot kvinnor med funktionshinder från den ideella föreningen ”Forum Kvinnor och Handikapp”. Nedan redovisas utdrag ur skriften.

”Det finns ingen särskild statistik vad gäller våld mot kvinnor med funktionshinder, men studien visar ändå, genom de många intervjuer som utförts, att problemet finns och att det blir extremt kännbart för dessa utsatta kvinnor. Inom forskningen av våld som drabbar kvinnor har kvinnor med funktionshinder inte alls synliggjorts. Endast från forskningen kring kvinnor och barn med olika former av utvecklingsstörning vet man, att förekomsten av sexuella övergrepp är oroande hög och ofta startar tidigt i kvinnornas liv.

En kvinna som lever med funktionshinder hamnar ofta i olika beroendesituationer. Hon är beroende av vård och service i olika former från både samhälle och anhöriga. Ju mer omfattande hennes funktionsnedsättning är desto större blir hennes beroende. Ett tydligt exempel är kvinnor med kommunikationshandikapp. Dessa kvinnor är ofta helt beroende av någon anhörig och/eller personal för att kunna kommunicera med yttervärlden. Den maktobalans som råder mellan den vårdande och den funktionshindrade gör också att det skapas möjligheter till våldsutövning. Därför är det viktigt att kvinnor med funktionshinder har flera olika vård- och stödkontakter.

Den funktionshindrade kvinnan ses av tradition ofta som ”könlös” och beroende. Hon reduceras lätt till ett objekt, någon som ska tas omhand. Denna objektifiering kan i sin tur leda till svårigheter för forskare och vårdpersonal att verkligen se allvaret i de övergrepp som kvinnan utsätts för. Händelser, som en icke funktionshindrad person skulle betrakta som extrema, eller som rena övergrepp, beskrivs som vardagsföreteelser när de drabbar en funktionshindrad person. Våldet normaliseras.

EU-projektet METIS, startad av en spansk handikapporganisation 1997 med syfte att öka medvetenheten om diskriminering och våld mot funktionshindrade kvinnor, använder begreppsparat **aktivt** och **passivt** våld för att tydliggöra hur våldet drabbar på flera plan.

Aktivt våld brukar beskrivas som det sätt på vilket våldsutövaren agerar. Hit hör fysiskt våld, känslomässigt och sexuellt våld samt ekonomiskt utnyttjande.

Passivt våld är när någon utövar våld genom att inte agera – vårdpersonalen underlåter att vårda, personen drabbas av en känslomässig isolering, får inte sin medicin, får inte komma ut, får inte byta kroppsställning, tillfogas smärta vid förflyttning etc. eller får över huvud tagit inte sina behov tillfredsställda.

En vanlig uppfattning är att psykiskt sjuka kvinnor hittar på, eller inbillar sig, att de utsatts för övergrepp. Kanske vårdas de just för att de upplever saker som vi andra inte delar. Mot den bakgrunden är det lätt att avfärda berättelser om övergrepp som vanföreställningar.”

Missbrukande kvinnor

Kvinnor som missbrukar alkohol eller andra droger och som lever i relationer med män har nästan undantagslöst också en missbrukande partner. När dessa kvinnor utsätts för våld av sin partner har de ofta svårt att få hjälp av flera skäl.

Missbrukande kvinnor har ofta en låg självkänsla tillsammans med känslor av skam och skuld som ofta förstärks av omgivningens attityder och bemötande.

Kvinnor i allmänhet, och förstås även missbrukande kvinnor, tar ofta på sig skulden för det våld som de utsätts för. Den missbrukande kvinnans känsla av att hon får skylla sig själv blir ännu tydligare, eftersom hon själv delar uppfattningen att hon genom sitt sätt att leva utsätter sig för våld. En allmän uppfattning i samhället är ju att det förekommer mycket mera våld i missbrukarkretsar än i övrigt.

I en enkätstudie om ”Våldsutsatta missbrukande kvinnor” av Agneta Nilsson, fil. kand. i kriminologi, framkommer att kvinnorna i studien utsatts för kvinnofridsbrott av tidigare och/eller nuvarande partner, att de utsatts i egen bostad, att de utsatts upprepade gånger samt att de skador som lett till vård är den typ av allvarliga skador som är vanligt förekommande i kvinnofridsbrott. Överraskande var att enkätundersökningen även visar att kvinnorna i studien utsatts av flera olika förövare, utsatts för flera typer av övergrepp samt utsatts för övergrepp inte bara i den egna bostaden utan även på allmän plats.

Att kvinnor med ett eget missbruk är en så utsatt grupp beror mest på att det knappt finns hjälp att få och nästan ingenstans för henne att ta vägen. Kriscentra och kvinnojourer kan inte ta emot missbrukande kvinnor. Socialtjänst, polis och sjukvård ger inte alltid ett bra bemötande. Många missbrukande, misshandlade kvinnor kan vittna om hur de blivit utkörda från akutmottagningar på grund av att de varit påverkade, hur poliser betett sig illa och vägrat ta upp anmälan eftersom kvinnan varit otydlig och förvirrad och hur socialtjänsten fokuserat på missbruket och inte velat, eller vågat, tala om våldet eller erbjudit hjälp i övrigt. När det gäller våldtäkt, som är vanligt att kvinnan utsätts för vid våld i nära relationer, finns Södersjukhusets akutmottagning för våldtagna kvinnor. De har resurser och kompetens att ta emot missbrukande kvinnor som våldtagits.

Det är lätt att som myndighetsperson glömma att kvinnan, även om hon missbrukar och har en mängd andra sociala problem, faktiskt har utsatts för ett brott. Hon lever i en relation, som hon, precis som de flesta våldsutsatta kvinnor, kan ha svårt att bryta upp ifrån och möjligheten att få hjälp och att ha någonstans att ta vägen är ytterst begränsad. Om hon har barn blir det ännu svårare, för hon tror sannolikt att barnen tas ifrån henne, snarare än att hon får hjälp att klara av sin situation.

Det är heller inte alltid så lätt att hjälpa kvinnan, eftersom hennes tillit till människor i allmänhet, och myndighetspersoner i synnerhet, ofta är utomordentligt dålig. Hon betar sig sällan som ett idealiskt brottsoffer – hon kan vara svårtillgänglig, misstroende, provocerande, gapig, förvirrad eller stökig, vilket kanske gör att den som försöker hjälpa ger upp – vilket

hon i sin tur visste från början, det vill säga att hon inte skulle få någon hjälp. Hennes känsla blir, att hon inte är värd att få hjälp.

Det krävs kunskap, tålamod och styrka för att stå kvar och visa att hon tas på allvar.

Flickor och unga kvinnor i patriarkala familjer

Kvinnors Nätverk har gett ut en broschyr, som är avsedd att fungera som stöd för socialsekreterare och andra som möter unga kvinnor som utsätts för hot och misshandel i sina familjer. Broschyren kostar 60 kr och kan beställas per telefon, 08-646 10 70 eller via mail från leila@kvinnonet.org

Här följer ett sammandrag av de erfarenheter som redovisas i broschyren:
Dessa familjer har vanligtvis sitt ursprung i Mellanöstern eller Nordafrika, där så kallade hederstraditioner fortfarande gäller.

Fenomenet har inte koppling till någon särskild religion, utan härrör främst från tradition. Flickor från såväl kristna som muslimska familjer försöker undkomma, kontroll, hot, misshandel och/eller tvångsgifte i unga år.

Det hedersrelaterade förtrycket har uppmärksammats på senare år främst med anledning av ett par mordfall, vilka utgjort den yttersta konsekvensen av detta förtryck. Oavsett hur förtrycket tar sig uttryck är det viktigt att tydliggöra, både för flickorna och för deras familjer, att kränkningarna inte accepteras.

I dessa starkt patriarkala familjer är fadern familjens tydliga överhuvud. Tillsammans med manliga släktingar ansvarar han för kontrollen av kvinnornas sexualitet. Sex utanför äktenskapen anses oacceptabelt och faderns uppgift är, att se till att döttrarnas oskuld bevaras tills de är gifta. Misslyckas fadern med detta skadas hans och familjens heder.

Döttrarna befinner sig längst ned i familjehierarkin, vilket bland annat yttrar sig i inskränkningar i flickornas rörelsefrihet, umgänge, klädsel och vad de får göra. Flickornas personliga integritet kränks ideligen och kontrollen hårdnar vanligtvis när de kommer i puberteten på grund av föräldrarnas rädsla för sexuell aktivitet i någon form.

En del flickor lever i en outhärdlig situation och väljer att rymma eller söka hjälp utifrån. Att vända sig till någon utomstående för att få hjälp innebär ett stort steg, eftersom det innebär ett svek mot familjen. Flickan kommer med största sannolikhet att ådra sig familjens missnöje. Ett skäl till att hon ofta väntar länge med att be om hjälp hos någon utomstående är dels att hon egentligen inte vill smutskasta sin familj och dels att hon samtidigt är rädd för repressalier i någon form. Det händer att misshandeln de utsatts för trappas upp, kontrollen blir ännu hårdare och eventuella planer på arrangerade äktenskap avslöjas.

Partnervåld bland samkönade par

När det gäller partnervåld bland samkönade par finns försvårande aspekter t ex att stereotyperna för brottsoffer (kvinna) och förövare (man) inte stämmer. Samhällets heteronormativa bild av våld i relationer, dvs. mäns våld mot kvinnor, gör det också svårt för samhället och hbt-personer (homo- bi- och transsexuella personer) själva att definiera och uppmärksamma våldet i dessa relationer. I huvudsak är det alltså inte formerna för/praktiken av misshandeln som särskiljer det samkönade våldet från det olikkönade, utan de mekanismer som leder fram till misshandeln.

Riksförbundet för Sexuellt Likaberättigande (RFSL) har en särskild jourtelefon, 08 34 13 16, dit hbt- personer kan ringa och söka hjälp bland annat för att de är utsatta för denna typ av våld. Man kan även nå jouren via mail: Hbt-jouren@rfsi.se

Läs tips

- Nationellt Råd för Kvinnofrid. ”Kvinna slår kvinna, man slår man- om samkönat partnervåld. Finns på Näringsdepartementets hemsida. www.regeringen.se/sb/d/3208
- Våldsamt lika och olika-Om våld i samkönade relationer. Holmberg/Stjernqvist rapport nr 36, Centrum för genusstudier, Stockholms Universitet, 106 91 Stockholm 2005.

Prostitution

Prostitution och trafficking är – precis som andra former av mäns våld mot kvinnor – könsspecifika företeelser, det vill säga den överväldigande delen av brottsoffren är kvinnor och flickor medan förövarna är män.

I Kommunfullmäktiges mål för verksamheten 2006-2008 står gällande prostitution och trafficking att nämnden sedan tidigare har i uppdrag av kommunfullmäktige att revidera och uppdatera det sociala programmet för att minska prostitutionen med bl.a. avsnitt om trafficking och prostitution via Internet. Prostitutionsenheten har ett pågående projekt i samverkan med polisen kring prostitution via Internet i syfte att stärka enhetens arbete med nätprostitution.

Syftet med stadens arbete mot prostitution är att minska andelen brott mot sexköpslagen, förebygga att kvinnor och män hamnar i prostitution och underlätta för dem som säljer sexuella tjänster att lämna sexhandeln.

Sedan 2005 följer staden en samverkansplan för stöd till personer utsatta för människohandel. Stadens och socialtjänstens roll är att finna ett lämpligt boende och annat ekonomiskt och socialt stöd för personer som blivit offer för människohandel. Under 2006 ska socialtjänstnämnden fortsätta arbetet med att utveckla samverkansformer med andra myndigheter och städer, både inom Sverige och utom. (Stockholms stads budget 2006) www.prostitutionsradgivning.com

Kvinnlig könsstympning

Önskvärt att information om denna grupp tillförs handlingsplanen vid nästa uppdatering.

Andra myndigheter

Rättsligt stöd och skydd

Målsägandebiträde

Ett målsägandebiträde är en juridiskt kunnig person, som ska ta tillvara målsägarens, i detta fall kvinnans, intressen. Målsägandebiträdet ska lämna stöd och hjälp under förundersökning och rättegång och kan även hjälpa till att föra eventuella skadeståndskrav. Kvinnan kan muntligt framföra till polis eller åklagare att hon vill ha ett målsägandebiträde och de har då skyldighet att framföra hennes önskemål till tingsrätten.

Stödperson

En stödperson fungerar som personligt stöd för kvinnan under förundersökning och rättegång. Stödpersonen kan också hjälpa kvinnan med nödvändiga kontakter som myndigheter, sjukvård, försäkringsbolag etc. Kvinnan bestämmer själv om hon har behov av en stödperson och vem denne ska vara. Det enda krav som ställs på en stödperson är att denne ska vara

lämplig. Stödpersonen har inga juridiska befogenheter och han/hon måste godkännas av domstolen. En socialsekreterare, någon från brottsofferjouren, kvinnojouren eller någon närstående kan förordnas som stödperson. Kvinnan kan ha både stödperson och målsägandebiträde under processen. Stödpersonen får dock ingen ersättning för sitt engagemang.

På brottsofferjourerna finns särskilt utbildade, ideellt arbetande personer, som har till uppgift att stödja och hjälpa brottsoffer.

Trygghetspaket

Trygghetspaket och annan teknisk utrustning ska finnas vid varje polismyndighet och bör kunna lämnas ut dygnet runt inom hela polismyndigheten. Skyddspaketet innehåller bland annat en mobiltelefon med direktkoppling till polisen. Trygghetspaketet kan kombineras med andra skyddsmetoder.

Skyddad adress

Skyddad adress kallas även kvarskrivning och beslutas av den lokala skattemyndigheten. Den innebär att ny adress inte får lämnas ut till någon. Officiellt står personen fortfarande kvar på sin gamla adress. Skydd som kvarskrivning (skyddad identitet) görs hos Skattemyndigheten och kombineras lämpligen med namnbyte som görs på Patent- och registreringsverket.

Ny identitet/fingerade personuppgifter

Att byta identitet kan vara ett sätt att utöka skyddsmöjligheterna. Det innebär att man får ny identitet med fingerat personnummer m.m. Detta skydd används dock mycket restriktivt. Beslut fattas av Stockholms tingsrätt efter ansökan från Rikspolisstyrelsen. Ansökan kan göras hos närmaste polismyndighet eller hos Rikspolisstyrelsen direkt.

Skydd som kvarskrivning, spärrmarkering och fingerade personuppgifter medför stora konsekvenser i kvinnans liv. För att de ska fungera måste hon flytta, byta jobb, byta umgänge etc. Fingerade personuppgifter medför utöver detta en rad komplikationer eftersom allt som rör kvinnans tidigare liv, utbildningsdokument, anställningsintyg, ägodelar m.m. står i hennes gamla namn.

Skyddad folkbokföring

Personsäkerhetsutredningen överlämnade 2002 ett delbetänkande, Nationell handlingsplan mot våld i nära relationer, till Justitiedepartementet. Där föreslås en rad åtgärder inom olika områden för att förbättra läget för kvinnor som utsätts för våld i nära relationer. Ett av förslagen är att ett nytt skyddsinstitut, skyddad folkbokföring, införs. Detta skulle innebära att utsatta personer skulle kunna folkbokföras i särskild ordning och med ett högre sekretessskydd än vid vanlig folkbokföring. Denna åtgärd är tänkt att komplettera kvarskrivning och spärrmarkering. Till skillnad från kvarskrivning skulle skyddad folkbokföring även kunna utnyttjas av personer som inte flyttat och kan kombineras med kvarskrivning för att ge ytterligare skydd.

Rättsprocessen

Anmälan

Misshandel av kvinnor faller under allmänt åtal, vilket betyder att vem som helst, som känner till förhållandena, kan göra polisanmälan. Kvinnan behöver alltså inte själv göra anmälan.

Den som arbetar på en myndighet som faller under sekretesslagen och har tystnadsplikt, kan bara anmäla om brottet kan ge minst två års fängelse. Detta gäller i allmänhet inte misshandel, varför kvinnans medgivande behövs för polisanmälan.

Vid anmälan behöver inte kvinnan lämna full redogörelse, utan kan återkomma, tillsammans med en stödperson, om hon så vill, och fullfölja anmälan.

Polisförhör

Kvinnan kan ha någon med sig under förhören, ett förhörsvittne. Det kan vara en socialarbetare, en stödperson från kvinnojour eller en kontaktperson. Förhørsledaren fattar beslut om detta.

Förundersökning

När förundersökningen är slutförd och åtal har väckts (undantag finns) är den en offentlig handling. Kvinnan, som är målsägare, kan begära en kopia av utredningen hos polis/åklagare.

Anhållen/häktad

Om mannen anhållits eller häktats i samband med polisanmälan och sedan släpps ut ska polisen meddela kvinnan detta om hon önskar det.

Besöksförbud

Åklagare eller domstol kan för att skydda kvinnan meddela en person i hennes närhet besöksförbud. Det innebär att kvinnan under den tid som beslutet avser inte ska få besök av, kontakt av eller följas efter av den som förbudet avser. Besöksförbudet avser en viss tid, högst ett år, men kan förlängas med högst ett år i taget.

Ett generellt kontaktförbud innebär att kvinnan inte ska få personliga besök och inte heller kontaktas per telefon, brev, genom bud, genom telegram, e-post eller liknande.

Också annat som kan väcka kvinnans uppmärksamhet kan ingå i förbudet. Kontaktförbudet är inte begränsat till vissa platser utan gäller överallt.

När åklagaren beslutar om besöksförbud ska socialnämnden genast underrättas om parterna har gemensamma barn under 18 år.

Den 1 september 2003 trädde nya regler om besöksförbud i kraft. Bland annat kan polisen ta med en man som misshandlat till ett omedelbart förhör. I direkt anslutning till förhöret kan jouråklagare därefter komma att meddela mannen ett besöksförbud avseende parets gemensamma hem.

Utvidgat och särskilt utvidgat besöksförbud

I vissa fall kan åklagare meddela beslut om utvidgat besöksförbud. Ett utvidgat besöksförbud gäller med den omfattning och de geografiska begränsningar som anges i beslutet.

Beslutet kan avse förbud att uppehålla sig i närheten av kvinnans bostad, arbetsplats eller annat ställe där hon brukar vistas.

Den som har överträtt ett utvidgat besöksförbud kan meddelas förbud att uppehålla sig inom ett större område än det som nämnts. Ett sådant förbud får omfatta områden i anslutning till sådana platser där kvinnan har sin bostad eller arbetsplats eller andra platser där kvinnan brukar vistas.

Besöksförbud avseende gemensam bostad

Besöksförbud får också avse förbud att uppehålla sig i en bostad som brukas gemensamt med annan om det på grund av särskilda skäl finns en påtaglig risk för att den som förbudet avses gälla kommer att begå brott mot sammanboendes liv, hälsa, frihet eller frid. Ett sådant förbud får meddelas för högst 30 dygn och får förlängas endast om det finns särskilda skäl och det endast sju dygn i taget. När ett sådant förbud har meddelats får polis avlägsna den som förbudet avser från bostaden.

Undantag och begränsningar av besöksförbudet

Ett besöksförbud omfattar inte kontakter som med hänsyn till särskilda omständigheter uppenbart är befogade. En sådan omständighet kan till exempel uppstå om gemensamma barn insjuknar akut.

Har särskilda undantag eller begränsningar gjorts framgår detta av beslutet.

Överträdelse av förbudet

Den som överträder ett besöksförbud kan dömas till böter eller fängelse i högst ett år. Om brottet är ringa, ska inte dömas till ansvar.

Prövning samt omprövning av förbudet

Åklagares beslut kan prövas av tingsrätten om den som ålagts besöksförbud eller den som förbudet ska skydda begär det. Tingsrättens beslut kan överklagas till hovrätten.

Om det finns skäl till det med hänsyn till ändrade förhållanden kan åklagare häva eller ändra ett beslut om besöksförbud. Begäran om sådan prövning kan göras muntligen eller skriftligen. Åklagare kan inte häva eller ändra ett beslut som är föremål för rättsens prövning.

Har särskilda undantag eller begränsningar gjorts framgår detta av beslutet.

När det gäller besöksförbud avseende gemensam bostad ska åklagarens beslut meddelas med särskild skyndsamhet.

Rättegång

Under rättegången får kvinnan ha med sig någon stödperson som kan sitta bredvid henne i rättssalen.

Kvinnan/målsäganden har också rätt till målsägandebiträde vid vissa typer av mål, till exempel sexualbrott och allvarligare former av misshandel och olaga hot. Under rättegången ska kvinnan berätta om vad som har hänt och vad som föranlett polisanmälan. Åklagaren för samhällets talan och ska bevisa att brott är begånget. Kvinnan kan begära att få rättegången planerad så att hon slipper träffa mannen i rättssalen. Det går att ordna så att mannen får sitta i ett annat rum och lyssna på målsägandes berättelse. Det anses dock ur bevissynpunkt bäst om mannen är med i rättssalen under förhöret.

Skadestånd

Om kvinnan begär skadestånd, kan denna talan prövas i brottmålsrättegången om det inte är alltför komplicerat och därmed belastar brottmålsprocessen. Målsägandebiträdet eller, om sådan inte förordnats, åklagaren kan hjälpa till att föra talan. I vissa komplicerade fall handläggs skadeståndstalan för sig som ett tvistemål i en särskild förhandling. Kvinnan kan då

få rättshjälp och ett juridiskt ombud. Rättsskyddet i hemförsäkringen kan ersätta kostnaderna för det juridiska ombudet.

Skadeståndsansättning efter ansökan. Båda instanserna gör en prövning i frågan, men frångår sällan en dom. Särskild dom på skadestånd krävs dock inte alltid. Ansökan om skadeståndsansättning kan göras i efterhand. Om inte mannen har medel till att betala skadestånd kan kvinnan ändå få ersättning om hon har hemförsäkring med överfallsskydd. I annat fall kan Brottskadenämnden bevilja ersättning. Kvinnan bör informeras om detta.

Förtur till bostad via bostadsförmedlingen

Alla som har svenskt personnummer kan söka förtur till bostad hos bostadsförmedlingen. Den som av sociala eller medicinska skäl har ett särskilt bostadsbehov, som inte på egen hand eller på annat sätt går att lösa, kan få förtur till bostad hos Stockholms Stads Bostadsförmedling AB. Skälen till den bostad eller det område som söks måste som regel styrkas med intyg. Intygen kan skrivas av till exempel läkare, socialarbetare eller någon annan som i sin yrkesverksamhet har en stödjande eller behandlade kontakt med sökanden och därigenom väl känner till behovet av bostad. Bostadsförmedlingen kan behöva kontakta intygsskrivare för kompletterande uppgifter.

Blanketten för förtursansökan finns hos Stockholms Stads Bostadsförmedling AB. Den kan laddas ned via nätet på www.bostad.stockholm.se eller beställas per telefon 587 188 80.

Det är svårt att få förtur till bostad i Stockholm. Väntetiden tills ansökan behandlas är 2–3 månader. Den som beviljas förtur kan sedan få vänta upp till ett år beroende på tillgången på lägenheter. Om det finns en aktuell hotbild kan handläggningstiden eventuellt påskyndas. Det kan vara svårt att vänta så länge, särskilt för den som bor i skyddat boende eller på kvinnojour. De krav man ställer på lägenheten och vilket område man väljer kan påverka väntetiden.

Sjukvården

Stockholms läns landsting har från januari 2006 ett handlingsprogram för våldsutsatta kvinnor.

Den som är i behov av akut hjälp ska i första hand vända sig till vårdcentralerna i Hässelby och Vällingby eller närakuten vid Brommaplan. För akut sjukvård gäller S:t Görans sjukhus.

Rutiner vid S:t Görans sjukhus

Vid S:t Görans sjukhus akutmottagning arbetar man efter en intern handlingsplan för omhändertagande av misshandlade kvinnor. Denna innehåller rutiner för hur och under vilka former undersökningen av kvinnan ska göras och den behandlar även våld mot kvinnor mer allmänt, bemötande, sekretess etc.

Handlingsplanen säger bland annat att:

Kvinnan så snart som möjligt ska få komma in på ett enskilt undersökningsrum och bli snabbt omhändertagen.

Hon ska få en kontaktperson som finns lättillgänglig och att hon helst inte ska lämnas ensam. Samtal och undersökning ska genomföras utan närvaro av anhörig.

Vid behov av tolk ska en professionell sådan tillkallas. Mannen får aldrig användas som tolk.

Vid dagtid ska kurator tillkallas rutinmässigt för att utreda och bedöma kvinnans behov av hjälp både akut och långsiktigt. På jourtid kan kvinnan erbjudas samtal med Kriscentrum för kvinnor eller socialjouren för stöd och hjälp med eventuell jourbostad.

Hon ska tillfrågas om eventuella barn. Behöver åtgärder vidtas för deras skull?

Alla kvinnor som sökt för misshandel ska ges information om möjligheter till stöd.

Handlingsplanen innehåller även en checklista/blankett där noteringar kan föras och som ger stöd vid ett eventuellt rättsintyg.

Jourverksamheten (tidigare Akut- och kristeamet)

Denna verksamhet har öppet dygnet runt och kan erbjuda stödsamtal per telefon, hembesök i akuta fall och vid behov inläggning på en egen psykiatrisk avdelning på S:t Görans sjukhus. Telefon 672 29 33

Rättsintyg

Rättsintyg skrivs av läkare och används som bevismaterial av polis, åklagare eller domstol. Förfrågan om intyg kan komma flera år efter en misshandel och det är därför viktigt att dokumentation av skador görs mycket noggrant.

Anmälningsplikt

Inom sjukvården gäller anmälningsplikt utifrån Socialtjänstlagen, kap 14. 1§.

Sjukvårdspersonal är skyldig att genast anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om något som innebär att denne behöver ingripa till underårigs skydd.

Det är socialnämndens och inte vårdpersonalens uppgift att utreda huruvida ett barn behöver skydd eller ej. För vårdpersonalen räcker det om de får veta eller befara att ett barn far illa. Detta är viktigt att tänka på när man inom vården träffar misshandlade kvinnor som har minderåriga barn. Att dessa barn far illa av den situation de lever i är snarare regel än undantag. Är man osäker finns möjlighet att ringa socialtjänstens utredningssektion, beskriva situationen utan att lämna namn på patienten och be dem avgöra om de tycker att en anmälan bör göras. (Mer information finns under Barnens situation)

Externa stödåtgärder

Kriscentrum för kvinnor

Wollmar Yxkullsgatan 23 Kriscentrum för kvinnor har jour dygnet runt.
118 50 STOCKHOLM Jourtelefon: 429 99 40

På Kriscentrum för kvinnor kan våldsutsatta kvinnor få skydd, stöd och en fristad. Kvinnor, med eller utan barn, som utsatts för psykiskt, fysiskt och sexuellt våld kan få professionell hjälp.

Kriscentrum för kvinnor har ett eget hus centralt i Stockholm. Kvinnor kan där själva söka hjälp och stöd. Stadsdelsförvaltningarna och socialjouren kan dels hänvisa kvinnor till mottagningen, men också placera kvinnor i det skyddade boendet.

Mottagning på dagtid med stödjande och återupprättande samtal.

Samtalsgrupper.

Kvinnor får vara anonyma och inga avgifter tas ut.

Rådgivande samtal med jurist.

År 2004 beslutade socialtjänstnämnden att staden kommer att knyta tre kuratorer till Kriscentrum för kvinnors öppna verksamhet. Kuratorerna, som ska arbeta nätter och helger, ska erbjuda professionell samtalshjälp till våldsutsatta kvinnor och kommer att finnas på Stockholms akutsjukhus. Kvinnor ska erbjudas kontakt med Kriscentrums öppna mottagning och det ska finnas en möjlighet att erbjuda plats på Kriscentrums skyddade boende.

Socialjouren

Brännkyrkagatan 123 Jourtelefon dygnet runt 508 40 000
117 91 STOCKHOLM

Socialjouren kontaktas när ordinarie socialtjänst inom stadsdelsförvaltningen är stängd.

Om en kvinna behöver hjälp akut blir hon omhändertagen och kan vid behov hämtas på plats.

Erfarna socialsekreterare kan erbjuda kvinnan:

Samtal

Följa med till sjukhus om läkarundersökning behövs omedelbart

Hjälpa kvinnan med polisanmälan

Se till att barnen är trygga om de är kvar i hemmet

Fortlöpande kontakt under natten eller helgen

Kontakt med poliser för att informeras om eventuellt åklagarbeslut angående mannen

Att ordna skyddat boende för kvinnan och barnen

Kontakt med socialtjänsten på aktuell stadsdelsförvaltning för fortsatt hjälp till kvinnan

Samtal med mannen om kvinnan så önskar.

Akutmottagning för våldtagna kvinnor

Södersjukhusets akutmottagning för våldtagna kvinnor telefon: 616 46 70

Mottagningens målsättning

Syftet med akutmottagningen för våldtagna kvinnor är att ge så bra bemötande, vård och uppföljning som möjligt. Kvinnorna erbjuds hjälp med att bearbeta våldtäkten genom stödsamtal med kurator eller psykolog. På mottagningen ska också rättsmedicinska utredningar göras för att säkra bevis till stöd för efterföljande rättsprocess. De kvinnor som söker vård hos annan vårdgivare erbjuds hjälp att komma i kontakt med Södersjukhuset. Om kvinnan vill stanna kvar på det sjukhus hon har uppsökt, kommer hon att omhändertas på

bästa sätt där. Mottagningen har inte kompetens och resurser att ta emot män som utsatts för sexuellt våld. De kommer däremot att kunna hänvisas till rätt vårdgivare.

Kompetens på mottagningen

Akutmottagningen för våldtagna kvinnor är bemannad dygnet runt med personal som är särskilt utbildade för att ta emot kvinnor som har utsatts för sexuella övergrepp. På mottagningen arbetar barnmorskor/sjuksköterskor, läkare, undersköterskor, psykologer och läkarsekreterare. Akutmottagningen för våldtagna kvinnor ingår i verksamhetsområde Kvinnosjukvård/Förlossning.

Nära samarbete

För att ge bra bemötande och professionell uppföljning krävs ett nära och gott samarbete med en rad instanser. Av den anledningen värnar mottagningen om att befästa goda relationer till aktörer utanför Södersjukhuset, till exempel polismyndighet, socialtjänst, rättsväsende och frivilligorganisationer.

Polisanmälan

För människor som utsatts för övergrepp kan initiativ till polisanmälan med rättsligt efterspel vara tungt att ta – även om viljan finns. Södersjukhusets akutmottagning för våldtagna kvinnor kommer därför att ge de kvinnor som vill polisanmäla övergreppet stöd genom hela rättsprocessen, om de så önskar. Mottagningen har dock ingen juridisk kompetens.

En egen entré

Södersjukhusets akutmottagning för våldtagna kvinnor har en egen entré som ligger bakom sjukhusets ambulansintag. Tag hissen till plan 2. Från huvudentrén tar man sig till akutmottagningen för våldtagna kvinnor via hiss B eller hiss G till plan 2. Man når mottagningen även via sjukhusets stora akutmottagning.

Kontaktuppgifter

Telefonnumret till Södersjukhusets akutmottagning för våldtagna kvinnor är 08 616 46 70. Mer information om mottagningen finns på www.sodersjukhuset.se/avk.

Alla Kvinnors Hus (AKH)

Svartensgatan 3, (T) Slussen, uppgång Götgatan.

AKH är främst till för kvinnor som lever i ett misshandelsförhållande och behöver råd, stöd och/eller skyddat boende samt för socialsekreterare och andra, som i sin yrkesutövning kommer med förfrågan om skyddat boende.

Expeditionen är öppen för personligt besök mellan klockan 09.00–18.00 måndag till torsdag, och fredagar kl. 9.00–17.00. De har telefonjour på vardagar (kontorstid) på telefonnummer 644 09 25. Tala med Lisbeth eller Åza. Säkra svar kl. 10.00-12.00.

Kvällsjour

Alla kvinnor som arbetar i kvällsjouren har genomgått jourutbildning. Hit kan du ringa varje kväll kl. 18.00–21.00 på tel. 644 09 20.

Juristjouren

De kvinnor som arbetar i juristjouren har juridisk utbildning från universitet/högskola och har genomgått AKH:s juristjourutbildning. Allmänhet och hjälpsökande kvinnor kan få kostnadsfri juridisk rådgivning på onsdagar och söndagar kl. 18.00–21.00 på tel. 644 09 20.

Tjejjouren

En jour som sköts av unga kvinnor mellan 20-30 år och i första hand vänder sig till yngre tjejer. Du kan ringa och tala med tjejjouren på torsdagar kl. 18.00-21.00 på tel. 644 09 20.

Jour för döva och hörselskadade

Jouren drivs av och vänder sig till hörselskadade och döva kvinnor. Jouren är öppen varannan torsdag kl. 18.00-21.00 jämna veckor på texttelefon nummer 615 13 58/59. Full anonymitet garanteras.

Alla Kvinnors Hus erbjuder kostnadsfria samtalsgrupper .

För anmälan och information ring 644 09 25 dagtid eller 644 09 20 kvällstid.

Terrafem

Kungsholmsgatan 8

Fax: 650 54 25. Kontor: 643 05 10

Nationell jourtelefon på 20 olika språk: 020-52 10 10. (Mån-fre kl. 18–21).

Terrafem är en ideell organisation som arbetar för kvinnors och flickors rätt att leva utan mäns våld och dominans. Terrafem driver Sveriges enda rikstäckande jourtelefon för kvinnor och flickor med utländsk härkomst. Här kan du få stöd och råd på för närvarande cirka 27 olika språk. Terrafem har också en tjejjour för dig som är under 25. Organisationen arbetar för att öppna en fristad för hotade flickor och kvinnor med utländsk härkomst.

Systerjouren Somaya

Kvinnojourens telefon: 760 96 11 måndag-fredag kl. 10-14 samt onsdag kl. 18–20.

Tjejjourens telefon: 795 95 91 måndagar kl. 9-11.30 samt torsdagar kl. 16–18.

Nordens enda kvinno- och tjejjour med muslimska jourkvinnor. Här arbetar muslimska systrar från 15 olika länder, med 17 olika språk. Kvinnan kan vara anonym och behöver inte förklara sin religion eller kultur. Joursystrarna talar många av de språk som förekommer i den muslimska världen. Systerjouren erbjuder:

Rådgivning per telefon

Möjlighet att komma på besök för rådgivning

Hjälp att ordna skyddat boende

Följa med till polis, advokat, läkare, rättegångar m.m. vid behov av stöd.

Systerjouren hjälper alla oavsett etnicitet, religion eller politisk övertygelse. De kan erbjuda rådgivning och utbildning för de som kommer i kontakt med muslimska kvinnor och flickor i yrket.

Kvinnors Nätverk

Kvinnors nätverk har som målsättning att på olika sätt motarbeta kulturellt och sexuellt förtryck av flickor och kvinnor i patriarkala familjer. Nätverket har utvecklats till ett stöd- och rådgivningscenter med tillgång till en lokal där de bedriver verksamheter som studiecirklar, öppet hus för unga tjejer, stödpersonskurser samt psykologisk och juridisk rådgivning.

Kvinnors Nätverk fungerar dels som sluss till relevanta samhällsinstitutioner och dels som den hjälpsökandes ombud för att på detta sätt se till att hennes intressen uppmärksammas och tas på allvar.

Kvinnors Nätverk har en jourtelefon för akut hjälpsökande unga flickor och kvinnor.

Elektra (Fryshuset)

Elektra har en egen hemsida med råd och stöd till invandrarflickor. De har även tjejgrupper och föräldragrupper samt utbildning för kontaktpersoner som kan tillsättas som stöd för unga, utsatta invandrarflickor. www.elektra.nu

Frizonen

Föreningen FRIZONEN är en politisk och religiöst obunden ideell förening som arbetar för tjejer mellan 12–20 år i Stockholm med omnejd. FRIZONEN är en telefonjour och träffpunkt för tjejer 12–20 år i Stockholm med omnejd.

Tel. 650 21 32

Måndag, onsdag, torsdag kl. 16.00–20.00

IFFI, Internationella föreningen för invandrarkvinnor

Norrtullsgatan 45

113 45 Stockholm

Tel. 34 21 99, Fax: 33 53 23

Rädda Barnen

Rädda Barnen har mottagning och telefonjour för flickor som lever i dubbla kulturer.

Telefonnumret är 698 90 19

Öppettiderna är måndag–fredag kl. 8.30–17.00

För barn och ungdomar som bevittnat våld i familjen

PBU Bågen

Telefon 690 50 45. Besöksadress: Grindhuset, Rosenlund, Tideliussgatan 22.

Erbjuder terapeutisk behandling för barn och ungdomar upp till och med 17 år som bevittnat våld mellan vuxna i familjen – oftast misshandel av mamman. Hela Stockholms län är upptagningsområde. Gruppbehandling, konsultation, kristerapi och metodutveckling.

BRIS – Barnens rätt i samhället

Barnens hjälptelefon för barn och ungdomar upp till 18 år. BRIS betalar samtalet, det syns inte på telefonräkningen. **Telefon: 0200-230 230**

Mån-tors kl. 15.00–19.00, fred kl. 14.00–18.00, lör-sön kl. 14.00–17.00.

Stockholms stads Barncenter

Telefon 508 40 022

Barncentrum ska utgöra basen för myndighetssamverkan och förbättra situationen för de barn som utsatts för brott i nära relation. Barnen ska inte behöva ha kontakt med polis, åklagare, rättsläkare, personal inom socialtjänst och barnmedicin/barnpsykiatri på olika platser. Än så länge omfattas endast innerstadsdelarna fullt ut av Barncentrum. Diskussioner har förts om hur verksamheten ska utformas för staden som helhet. Barncentrum har byggts upp som ett projekt i innerstaden och får tills vidare utgöra bas för hur verksamheten i framtiden bör ordnas. Under första halvåret 2006 kommer Barncentrum att drivas av Socialtjänstnämnden och alla barnärenden från City skall kunna tas emot för samråd, förhör och

läkarundersökningar. Dessutom ska Barncentrum pröva att även ta emot Stockholmsärenden där både förhör och rättsmedicinsk undersökning krävs från Söder – eller Västerortspolisen. Barncentrums socialsekreterare kommer att biträda polismästardistrikt och stadsdelsförvaltningar i väster- och söderort med att vidarebefordra polisanmälningar om aktuella brott mot barn samt information om barn som bevittnat våld. Först efter denna period är det möjligt att bedöma Barncentrums kapacitet i lokalen på Kungsholmen om det är lämpligt och ekonomiskt möjligt att hyra och utrusta ytterligare ett eller två Barncentrum.

Brottsofferjourer

Ett komplement till samhällets insatser

Som ett komplement till samhällets insatser finns brottsofferjourer på drygt 110 ställen i landet. Dessa består av gediget utbildade stödpersoner, vars uppgift är att hjälpa brottsoffer att återvända till ett drägligt liv. Stödpersonerna, som har tysthetslöfte, ger medmänskligt stöd genom att samtala, lyssna och informera.

Ledsagare genom rättsprocessen

Samtidigt som den drabbade ofta är omtumlad och chockad, ställer samhället stora krav. Därför hjälper brottsofferjouren även till med praktiska göromål. Det kan ske i form av praktiska råd, kontakt med myndigheter och försäkring, stöd vid rättegångar, förmedling av professionell hjälp till hårt drabbade.

Brottsofferjourerna i Stockholm

Stockholms innerstad	612 21 21
Skärholmen	708 95 80
Västerort	89 70 00
Spånga-Kista	36 44 99

Manscentrum

Telefon: 643 11 83. Besöksadress: Götgatan 83 D

Manscentrum är en politiskt och religiöst obunden stiftelse vars inriktning är att bistå män i kris. En övergripande målsättning är att hjälpa män och kvinnor att leva bättre tillsammans. Manscentrum driver en rådgivningsverksamhet i Stockholm dit varje år ett stort antal män vänder sig för att få hjälp och stöd när de har drabbats av svårigheter som de själva inte kan hantera.

Erbjuder samtalshjälp för att klarlägga, bearbeta och finna lösningar på känslomässiga och praktiska problem i livets olika skeden.

Rådgivning/tidsbeställning: Vardagar kl. 8.30–10.00 Tel. 643 11 83, 1184, 1186 och 1171.

Övrig tid telefonsvarare. Fax 556 03 452.

Skyddade boenden

Kriscentrum för kvinnor

Wollmar Yxkullsgatan 23

118 50 STOCKHOLM

Telefon 508 25 540

Kriscentrum för kvinnor har jour dygnet runt. Jourtelefon: 429 99 40.

Skyddat boende för kvinnor som tvingats lämna sina hem. Det finns plats för 10 kvinnor, med eller utan barn. Alla kvinnor har egna rum, kök och vardagsrum är gemensamma. Kvinnorna lagar själva sin mat och tar hand om sina barn. Alla hjälps åt med tvätt och städning. Det finns utbildad personal dygnet runt och varje kvinna har två kontaktpersoner i personalen.

Socionomer med lång yrkeserfarenhet arbetar med stödsamtal. Kvinnorna får hjälp att lösa de många och skiftande problem som de ställs inför. En socialpedagog hjälper kvinnornas barn att bearbeta sina upplevelser av våld.

En hantverkspedagog erbjuder kvinnorna att bearbeta sina upplevelser i färg och form. Hon arbetar med textil, keramik, färg och trä.

Dygnsavgift: för ensamstående kvinnor är kostnaden 575 kronor/dygn inkl. egenavgift, barn 250 kronor/dygn och barn.

Kvinnan betalar 70 kronor/dygn i egenavgift för boendet till stadsdelsförvaltningen.

Alla Kvinnors hus

Svartensgatan 3, (T) Slussen uppgång Götgatan

Tel. 644 09 25

Skyddat boende kan erbjudas till nio kvinnor och deras barn. Det finns fem lägenheter och fyra boenderum med tillgång till kollektivt kök och samlingsrum. Lägenheterna är möblerade inklusive telefon och tv/video och de lånar ut sänglinne och handdukar.

Målsättningen är att boendet ska bli så kortvarigt som möjligt. AKH tar inte emot kvinnor med missbruk/beroende, psykisk sjukdom och kan av hänsyn till allergiker inte ta emot pälsdjur.

Ersta härbärge – skyddat boende för kvinnor och deras barn

Telefon 070-484 36 01 dygnet runt.

Ersta härbärge är ett akut krisboende med plats för fem kvinnor och deras barn. Gästerna stannar mellan ett dygn och tre månader. Kvinna 1250 kr/dygn, barn >4år 1250 kr/dygn, barn <4år 650 kr/dygn. Boendet har hemlig adress och hemligt telefonnummer.

Hvilan – projekt: 3-4 platser reserverade för våldsutsatta kvinnor med egen missbruksproblematik.

Ingemarsgatan 9

07.30-17.00 vardagar tel: 508 44 593.

Efter 17.00 finns ett meddelande som hänvisar till Hvilans expedition 508 44 591.

De två behandlingsassistenter som arbetar med projektet finns på Hvilan. De kan även nås på sina mobiler. Carina: 070 414 24 78 eller Agnetha: 070 414 24 79.

Om kvinnan skrivs in kväll, natt eller helg kontaktas tillhörande stadsdel nästkommande vardag för vidare planering. Kostnad för aviserad stadsdel dag 1-14, 500kr/dygn (149kr egenavgift + 351kr vårdavgift). Från dag 15: 550kr/dygn (149kr egenavgift+401kr vårdavgift). Om kvinnan kommer via socialjouren är kostnaden 250kr/dygn.

Behandlingsassistenterna fungerar som stödpersoner i samband med t.ex. polisanmälan, läkarbesök, möte hos socialtjänst etc. Det finns även möjlighet för stöd och motivationssamtal.

Dygnsavgift: 400 kr/dygn fr.o.m. dag 1 exkl. egenavgift.

Vid dygnet-runt-boende tillkommer egenavgift med 149 kr/dygn avseende boende och full kost.

Vid akutboende tillkommer en egenavgift med 50 kr/dygn avseende nattlogi.

Unga Kvinnors Värn (UKV)

Jakob Westinsgatan 1 A

Tel. 652 99 98, fax 652 99 11. Svarar dagligen fram till kl. 23.00

Stiftelsen UKV är ett kris- och motivationshem som bedriver kvalificerat psykosocialt arbete med utsatta kvinnor. Personalen har en kristen livssyn.

UKV har sju platser och tar emot ensamstående kvinnor utan barn i åldrarna 18–30 år, misshandlade och/eller hotade kvinnor av alla nationaliteter i behov av skydd, men inte kvinnor i aktivt missbruk.

UKV arbetar med krishantering och social träning samt med långsiktiga planeringar och målformuleringar.

UKV har en skyddad adress i centrala Stockholm där en mamma med barn kan bo.

Kruton

Kris- och utredningscenter för tonårsflickor – ett skyddat boende. Tel. 508 44 550

Adressen uppges inte här och ska inte lämnas ut till någon som inte är direkt berörd.

Kruton tar emot flickor i åldrarna 13–20 år med behov av skyddat boende till följd av våld eller hot om våld från närstående. Det är det yttre hotet mot flickan som föranleder placering.

Kruton tar emot akut eller planerat, dygnet runt, enligt SOL eller LVU.

Kruton har åtta platser. Möjlighet finns till placering i jourhem, efter särskild bedömning.

Statistik

Slagen Dam

Regeringen och brottsoffermyndigheten anslog 1998 medel för genomförande av en omfångsundersökning om våld mot kvinnor. Studien är den första svenska i sitt slag. Ansvarig för undersökningen var professor Eva Lundgren och överläkare Gun Heimer.

Ett frågeformulär sändes ut till 10 000 kvinnor. Urval, utskick och insamling skedde i samarbete med SCB. 70% av de tillfrågade kvinnorna besvarade enkäten, som innehöll ca 350 frågor.

Undersökningen i sin helhet presenterades i en publikation som heter SLAGEN DAM – Mäns våld mot kvinnor i jämställda Sverige och kan beställas från Fritzes Offentliga Publikationer, 106 47 Stockholm, tel: 08-690 91 90, fax: 08-690 91 91.

Några resultat från undersökningen:

Nästan varannan kvinna, 46%, har utsatts för våld av någon man efter 15-årsdagen.

56% av alla kvinnor har trakasserats sexuellt.

Nästan var fjärde kvinna mellan 18 och 24 år, 22%, har utsatts för våld under det senaste året.

28% av kvinnorna har erfarenheter av att en tidigare make/sambo utsatt dem för fysiskt våld.

Totalt har drygt var tionde kvinna, 11%, blivit utsatta för våld av sin nuvarande make/sambo. Hälften av dessa har blivit utsatta för våld under det senaste året.

Var tredje kvinna med en våldsam före detta make/sambo har blivit hotad av denne efter skilsmässan.

Var fjärde kvinna med en våldsam före detta make/sambo och gemensamma barn har utsatts för hotelser av denne i samband med umgänge med barn.

Mer än var femte kvinna, 21%, som utsatts för våld av en tidigare make/sambo uppger att hennes barn utsatts för fysiskt våld av mannen.

Endast 15% av kvinnorna anmälde den senaste våldshändelsen till polisen.

En tredjedel av kvinnorna med en våldsam nuvarande eller före detta make/sambo har sökt sig till någon hjälpinstans. Vanligast är att kvinnorna söker sig till sjukvården.

Av kvinnorna som utsatts för våld av sin nuvarande make/sambo har 82% en man som är född i Sverige.

83% av männen som utövar våld mot sin maka/sambo konsumerar alkohol 1-2 gånger i veckan eller mera sällan.

Statistik från Kriscentrum för kvinnor i Stockholms stad 2005

Boende på Kriscentrum för kvinnor 1 januari 2005 t.o.m. 31 december 2005.

Antal kvinnor:	53		
Antal barn:	53		
Nationalitet:	nordisk	15	28%
	Utomnordisk	38	72%

Av dessa har 46 flyttat ut den 31 december 2005:

Till eget boende	22	48%
Till annat boende (släkt, institution, etc)	14	30%
Hem till mannen	10	22%

7 kvinnor och 10 barn bodde kvar på Kriscentrum den 31 december 2005.

Beläggning:	90% (3 275 dygn)
Genomsnittlig boendetid:	61 dygn
Antal avvisade kvinnor pga platsbrist under året:	105
Antal samtal på jourtelefon:	3 481
Antal besök på Kriscentrums samtalsmottagning:	723
Antal på Kriscentrums våldtäktsmottagning:	842

Drygt 200 kvinnor har besökt den öppna mottagningen under året, i genomsnitt 8 besök per kvinna. Detta innebär i genomsnitt 130 besök/månad eller 30 besök/vecka (inräknat årets alla veckor).

Statistik från Alla Kvinnors Hus 2005

Kvinnojouren - Skyddat boende

Alla Kvinnors Hus rapporterar i sin statistik från 2005 att 60 kvinnor och 45 barn fått skyddat boende på Alla Kvinnors Hus. Dessa har bott i de nio platser som finns i fastigheten på Svartensgatan och två platser i lägenheter på hemlig adress. Tack vare två externa lägenheter har de möjlighet att ta emot kvinnor med tonårspojkar. Från och med hösten 2005 tillåts husdjur i en av lägenheterna. Kvinnorna har i genomsnitt stannat i 45 dygn. 48 kvinnor har hänvisats från socialtjänsten i olika kommuner vilka också har betalat för boendet. 12 kvinnor har själva både sökt och betalat för boendet. Av dem som hänvisats från socialtjänsten har 15 kvinnor kommit från Stockholm och 33 från andra kommuner. Av de 60 kvinnor som bott på Alla Kvinnors Hus har 34 polisanmält mannen.

Stöd och råd

Personalen har genomfört 426 stödsamtal i personligt möte, 665 stödsamtal per telefon, medverkat vid 44 samtal med socialtjänsten samt tagit emot cirka 1 500 samtal av mer rådgivande och informativ karaktär.

Utbildning och information

Kvinnojourens personal har tagit emot ca 33 studiebesök och har deltagit i en metodutvecklingsgrupp i samarbete med socialtjänsten med fokus på arbete med missbrukande våldsutsatta kvinnor.

Telefonjour

Sammanlagt har telefonjouren tagit emot 635 samtal från hjälpsökande kvinnor varav juristjouren tagit emot 255 samtal och tjejjouren 68 samtal. Dövjouren har haft fem inkommande samtal. Dövverksamheten har sin egen stödverksamhet och har genomfört ca 130 stödsamtal.

Barnjouren - Stöd och råd

Av de 45 barn som bott i huset har 34 fått ett inskrivningssamtal och 174 individuella stödsamtal har genomförts. Barnjouren har tagit emot 870 stöd/rådgivningssamtal per telefon och haft 236 stödsamtal vid personligt möte med barn till kvinnor som utsatts för mäns våld men som inte bott i det skyddade boendet.

webbadresser

www.allakvinnorshus.org

www.akademiska.se/rkc - RiksKvinnoCentrum

www.barnhuset.com

www.bo.se – Barnombudsmannen

www.bra.se – Brottsförebyggande rådet (BRÅ)

www.bris.se – Barnens rätt i samhället

www.brottsoffermyndigheten.se

www.harbarget.se – Ersta härbärge

www.jamombud.se - Jämställdhetsombudsmannen (JämO)

www.kvinnoforum.se

www.kvinnofrid.se – Kvinnofridsportalen

www.kvinnofridsportalen.se - Kvinnofridsportalen

www.kvinnojour.com – Sveriges kvinnojourers riksförbund

www.kvinnonet.org – Kvinnors Nätverk

www.man-net.nu – Manliga nätverket

www.manscentrum.se

www.mansmottagningen.se

www.man-net.nu – Riksorganisationen manliga nätverket

www.mobilisera.nu

www.operationkvinnofrid.nu

www.prostitutionsradgivning.com

www.regeringen.se/sb/d/3208 - Näringsdepartementet / Nationellt Råds skrifter

www.rikskriscentraforman.se

www.roks.se – Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige

www.sodersjukhuset.se/avk - Södersjukhusets akutmottagning för våldtagna kvinnor

www.somaya.nu – Systerjouren Somaya

www.stockholm.se/socialtjanst/hvbbarnochungdom - Kruton

www.stockholm.se/socialtjanst/hvilan - Hvilan härbärge för kvinnor

www.stockholm.se/socialtjanst/kriscentrumforkvinnor - Kriscentrum för kvinnor

www.sodersjukhuset.se/avk - akutmottagning för våldtagna kvinnor

www.varljus.se/verksamheter.htm - Linnamottagningen

www.vasterort.boj.se – Brottsofferjouren i Västerort

www.ukv.se - Stiftelsen Unga Kvinnors Värn

Hbt-jouren@rfsi.se – Riksförbundet för sexuellt likaberättigade?